Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэ гарана | № 40 (13664) | 1972 оной февралиин 17, четверг | Сэн 2 мүнгэн

[А]ЖАЛАЙ БҮТЭЭСЭ— [А]МЖАЛТЫН ҮНДЭҺЭН

Республикымнай промышленностиин, транспортын, хэлхеэ [хол]боооной предприятинуудай коллективүүд табан жэлэй үрэ [дүнгөө] согсолон гаргаад, зүбшэн хэлсээд, 1972 ондо бэелүүлхэ зо[рил]гоео тодорхойлһон байна. Коллектив бүхэн энэ жэлэй түсэ[б табан жэлэй]е болзорһоонь урид дүүргэхэ, нёдондонойхиһоо һайн үрэ дүн [туйлаха] зорилго урдаа табяа.

Коллективүүдэй абаһан социалис уялганууд хамтадхагдаһан [бай]на. Тиигэжэ промышленностиин, транспортын, хэлхеэ хол[боо]ной үйлэдбэриин түрүүшүүлэй, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, [ин]жинерэй, профсоюзай хүдэлмэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар [үн]гэргэдэһэн республиканска зүблөөн дээрэ 1972 оной социа[лис уя]лганууд баталан абтаа.

Продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха байгша оной түсэбые де[кабр]иин 27 болотор дүүргээд, даабариһаа гадуур 12 миллион [түх]эригһөө бага бэшэ продукци бүтээн гаргаха гэжэ республи[кымн]ай хүдэлмэришэн анги шиидээ. Жэлэй даабариһаа гадуур [... м]янган түхэригэй прибор, автоматизациин ба технологи[ин] үйлэдбэри гуримшуулха хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ, 2 мян[ган] тонно цемент, 1,5 миллион хэһэг шифер, 40 мянган дүрбэл[жэн] метр сонхын шэл үйлэдбэрилхэ, 30 мянган кубометр модо [бэл]дэхэ, шэрэхэ, 12 мянган тонно нүүрһэ малтаха, 15 мянган [тонн]о сэмбэ нэхэхэ, 600 тонно нооһо сэбэрлэн угааха гэжэ уял[га] хараалагдаба. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари 15 [про]центээр үлүүлжэ, продукци үйлэдбэрилгын ургалтын 85 про[цент]нь энээнэй ашаар бүтээн гаргагдаха юм.

Хүдэлмэришэн ангиин урдаа табиһан зорилгонууд харюу[сал]гатайшье, орёо ехэшье гээшэ. Тэдэнээ дүүргэхын тула эр[илтэ]йгээр ажаллахын хажуугаар, арга боломжонуудаа эли[ртэ] хэрэглэхэ шухала гэжэ хүдэлмэришэд һайн мэдэрнэ. [Тиим]эһээ ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ тодорхой [арг]анууд хараалагдаба. Шэнэ техникэ, түрүү технологи үргэ[нөөр] нэбтэрүүлхэ, техническэ дэбжэлтэ туйлаха гээшэ түрүү[шын] ээлжээндэ шиидхэгдэхэ асуудал болоно. Тэрээнгүйгөөр [ажал] дабшахань, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэнь бэрхэтэй. [Хүдэ]лмэришэдэй тоо олошоруулангүйгөөр, үйлэдбэриин талмай [эрх]эр үргэдхэнгүйгөөр продукци бүтээн гаргалгые эрид дээшэ[лүүл]хэ эрилтэ табигдана ха юм.

Промышленна олон түрүү коллективүүд партиин XXIV съез[дэй] шиидхэбэреэр табигдаһан энэ эрилтэ бодото дээрэнь дүүр[гэжэ] эхилээ. Улаан-Үдын нарин сэмбын, нооһо сэбэрлэн угааха [фабр]иканuудай, Хандагатайн леспромхозой, шэлэй, авиа, [«Элек]тромашина», Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй заводуу[д, м]үн бусад зарим коллективүүд үйлэдбэреэ оньһожоруулха, [авто]мат аргаар хангаха холын хараата түсэб зохёожо, урдахи [жэлнүү]дтэеэ амжалтатайгаар шиидхэжэ байна.

Тимлюйн цементын заводой коллектив үйлэдбэриин хуушан [талм]ай дээрээ ехэ продукци бүтээн гаргадаг болоо. Амжалта [ямар] аргаар туйлагданаб гэхэдэ, цементын машина, эрьелдэдэг [зуух]нуудэй бүтээсэ дээшэлүүлжэ шадаа. Оньһон машина[нууд] һэльбэн заһабарилагдаа, миин байлгагдангүй, бүхэли сүүд[кын тур]шо ашагтай һайнаар хүдэлгэгдэнэ. Ниитын үйлэдбэриин [ашаг] үрэ дээшэлүүлхэ, ажалай сагые зүбөөр хэрэглэхэ социалис [мүры]сөөн заводой хүдэлмэришэдэй дунда үргэнөөр дэлгэрээ.

В. П. Парамоновой, В. С. Щукинай даадаг бага комплексно [бриг]аданууд ганса Хурамхаанай леспромхоз дотороо бэшэ, ха[рин] республика соогоо һайн мэдээжэ болонхой. Түрүү бригада[нууд] ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, трактораа 1,5 халаанда ашаг[лажа], һарадаа 4000 кубометр модо бэлэдхэн таллуулна. Эдэ бри[гада]нууд табан жэлэй даабарие 4 жэлэй туршада дүүргэхэ [уялга] абаа. Нёдондо жэлэй түсэбһөө гадуур 3000 кубометр модо [бэлэд]хэһэн. Байгалай леспромхозой хүдэлмэришэд байгша оной [түрүү]шын кварталай даабарие мартын 29 болотор дүүргээд, [түсэб]һөө гадуур 2000 кубометр модо бэлэдхэхэ гэжэ шиидэһэн [тухай]гаа һаяхан мэдүүлбэ. Улаан-Үдын «Электромашина» заво[дой х]үдэлмэришэд табан жэлэй үедэ дүүргэхэ ажалаа хараалжа, [холы]н түсэб зохёоһон байна.

Түрүү коллективүүд нёдондо жэлэйнгээ амжалта арьбадхан, [түүн]ээ үндэһэ һуури болгожо, 1972 ондо бүри һайн үрэ дүн [туйл]аха гэжэ хараалаа. Гүрэнэй түсэб, абаһан социалис уял[ганууд]аа дүүргэхэ, технико-экономическа талаараа һайн үрэ [дүн тул]аха хэрэгтэ тэдэнэй хүсэ шадал, анхарал оролдолго зорюу[лагд]анхай. Олон коллективүүд жэлэй эхинһээ ажалайнгаа эршэ [хүсэ] шангадхажа, январь һарын даабари үлүүлэн дүүргээ. [Тии]жэ табан жэлэй хоёрдохи жэлэй даабари болзорһоонь урид [дүүр]гэхэ һайн үндэһэ һуури табигдаа.

[«Т]абан жэлые—болзоһоонь урид» гэһэн түрүү коллективүү[дэй у]ряа хаа хаанагүй үргэнөөр дэмжэгдэхэ ёһотой. Даабаряа [квар]тал бүхэндэ урагшатайгаар дүүргэхэ, хэлэһэн үгэдөө [хүрэ]хэ, хараалһанаа бэелүүлхэнь коллектив бүхэнэй, хүдэлмэ[ришэн] бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг мүн болоно. Партийна, проф[союз]ай организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд ажалшадай [дунда] байгаа политическэ, ажалай эдэбхи үүсхэлдэ түшэглэн, [тэдэ]нэй табан жэлэй даабарие болзорһоонь урид дүүргэхэ [хэрэг]тэ зорюулха уялгатай.

[Тэд]эд уялга абахынь абаад, тэрэнээ дүүргэхын тулада зохи[он эм]хидхэлэй, техническэ хэмжээ абадаггүй, социалис мүры[сөө н]үлөө дээшэлүүлхэ гэжэ анхардаггүй коллективүүдэй [бай]һанинь гэмшэлтэй. Улаан-Үдын мелькомбинат, Хориин, [...]ын леспромхозууд, «Буржелезобетон» нэгэдэлэй 3-дахи [заво]д, хамта дээрээ республикын 21 предприяти табан жэлэй [түрүү]шын жэлэй даабари дүүргээгүй. Урдань технико-экономи[ческа] талаараа һайн үрэ дүнгүүдтэй байһан Зэдын вольфрам[-мо]либденэй комбинадай коллектив һүүлэй үедэ продукци най[рууламжа]а даабаряа дүүргэжэ шадаагүй байна.

[Эд]э предприятинуудай гээгдэлдэ ороһон байдалай шалтагаан [юуб г]эхэдэ, үйлэдбэриин арга боломжонууд хүсэдөөр хэрэглэг[дээгү]й, ажалай эмхидхэл һула, техникэ, түхеэрэлгэ мүүгаар [хэрэгл]эгдэнэ.

[Ре]спубликымнай хүдэлмэришэн анги табан жэлые болзор[һоон]ь урид дүүргэхэ гэһэн бүгэдэ арадай тэмсэлдэ өөһэдынгөө [хубита] хэмэри оруулха гэжэ шиидэнхэй. Тэдэнэй энэ һайн һайхан [ажал]ай эрмэлзэлыень бүхы аргаар дэмжэхэ, абаһан уялгаяа бэе[лүүлх]ынь тула зохихо эрхэ байдал олгохо хэрэгтэй болоно.

[Үй]лэдбэри оньһожоруулха, автомат аргаар зэбсэгжүүлхэ, [шэнэ]е онол арга хэрэглэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагда[ха ёһ]отой. Мүн хүдэлмэришэдэй мэргэжэл шадабаряа дээшэ[лүүлхэ]э, түрүү дүй дүршэлөө халан абалсаха хэрэгтэнь туһа[лалга] хүргэхэнь ехэ шухала. Предприятинуудай партийна, [проф]союзай организацинуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй [коллек]тивүүдэйнгээ дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэ[рүүлэ]э, тэрэнэй үрэ дүн саг соонь согсолхо, шэнэ үүсхэл саг [соонь] обёорон дэмжэхэ гэжэ ходо анхаржа байбалынь, хамтын [ажал] урагшатай һайн байха, амжалта туйлагдаха ха юм.

[1]972 оной хараа түсэбүүд социалис уялганууд дотор лаблаг[дана. Э]дэ уялгануудаа дүүргэхын, СССР-эй 50 жэлэй ойе нэрэ[тэй]этэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөө бүри үргэн[өөр эрм]эйгээр дэлгэрүүлэе! Бүхы хүсэ шадалаа, арга болом[жоо] табан жэлэй аша туһада зорюулая!

Үдэр бүхэнөө—үндэр ургасада

Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо Бабасан Дашиевич Базаров арбан табан жэлэй туршада механизатораар ажаллана. Бабасан Дашиевичай хүтэлбэрилжэ байһан бригада хабарай тарилгын оньһон техникэ заһабарилжа дүүргэнхэй. Тус бригадын механизаторнууд үнгэрэгшэ 1971 ондо 2 мянган гектар газарһаа гектарай дунда зэргээр 14 центнер ороохо хуряажа абаһан юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бабасан Дашиевич Базаров.

Ц. Цыренжаповай фото.

ТҮРҮҮ НЭРЭЕЭ АЛДАНАГҮЙ

Үнгэрэгшэ жэлдэ Посельскын фермынхид үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 4656 килограмм һү haажа, һуралсалай «Байкал» ажахы дотороо социалис мүрысөөндэ эрхимлээ. Тус фермын һаалишад байгша ондо үнеэн бүриһөө 4750 килограмм һү һаахабди гэжэ үндэр уялга абаа юм.

Мүнөө жэлэй түрүүшын һара январь үнгэрөөд байхада Посельскэ фермын малшад хэлэһэндээ хүрэмөөр хүдэлнэ. Нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо үнеэн бүриһөө 14 килограммаар ехэ һү һаагаа. Илангаяа тус фермын түрүү һаалишад Елена Ермолаева, Валентина Бурдуковская гэгшэд январь һарада үнеэн бүриһөө тус тустаа 435—580 килограмм һү һаагаад, ажахы соогоо дэлгэрһэн мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябанад. Мүн бэрхэ һаалишад Людмила Мяханова, Виктория Билсагаева гэгшэд үнеэдэйнгээ һү шэмые нёдондонойхиһоо баһал горитойгоор дээшэлүүлжэ шадаа.

Энэ фермын үнеэд үбһэ тэжээлээр бусад фермэнүүдэйхиһээ үлүүгээр хангагданхайшье, байра байдалыншье бусадһаа үлүүсэ һайн бэшэ. Малдань тусхай рационоор үбһэ, силос, талха таряа хэжэ эһээһэн бурдууг эдюулэгдэнэ. Имагтал эндэхид булта эбтэй этэйгээр, габшагай шангаар хүдэлнэ, дааһан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандана гээшэ. Фермын һаалишад, малшад булта коммунис ажалай һургуулида һуралсажа мэргэжэл шадабари, мэдэрэлээ дээшэлүүлдэг, эдэбхи үүсхэл ехэтэй хүнүүд юм.

С. ХАЛТУЕВ,
ажахын партбюрогой секретарь.

ҺАЙН ЭХИ ТАБЯА

Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түрүүшын үдэрһөө «Путь к коммунизму» колхозой һаалишад эршэмтэй шангаар хүдэлжэ, һайн үрэ дүн туйлана.

Хэрбээ нёдондо январь һарада колхозой бүхы фермэнүүд хамта 424 центнер һү һааһан байбал, мүнөө үнеэдэйнгээ олон болоогүйшье һаань, бүхыдөө 704 центнер һү һаагаа гэхэ гү, али үнеэдэйнгээ ашаг шэмые нёдондоной энэ үеынхиһөө 2 дахин шахуу дээшэлүүлээ бшуу.

Колхозой һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Нестеровскэ фермын түрүү һаалишан Елена Курбатова эрхимлэжэ ябана. Тэрэ январь соо үнеэн бүриһөө 314 килограмм һү һаагаа. Мүн үнинэй һаалишан Ксеня Недородова шэнэ түрэһэн гунжадай тус бүриһөө 214 килограмм һү һаажа, баһал мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана.

Эндэхи һаалиин фермэнүүд байгша ондо үбэлэй үедэ үхэр малайнгаа харууһа, тэжээлые зүбөөр эмхидхэжэ, һаалишадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ шадаһанай ашаар лэ иимэ үрэ дүн туйлана.

П. ХАЛТАНОВ.
Прибайкалиин аймаг.

ГРАФИГҺАА УРИДЛАН

★ Мухар-Шэбэрэй «Заганский» колхоздо 66 трактор, 30-аад комбайн, 20 гаран автомашина тоологдодог. Оньһон техникэ заһабарилга графигһаа уридлан ябана. ★ Заһабарилгын шанар һайн. Бэлэн болоһон техникэ тусхай комиссяар шалгагдана. ★ Урлан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод олошорно. ★ Механизаторнуудай бүгэдэ ниитын, агротехническэ һуралсал түлэг дундаа.

ТАРИЛГАДА бэлдэхэ, тэрэнии агротехническэ богонихон болзор соо үнгэргэхэ гээшэ механизаторнуудһаа, мүн оньһон техникын, газар элдүүрилхэ зэр зэмсэгүүдэй ямар шанартайгаар заһабарилагдаһанһаа дулдыдадагынь мэдээжэ. Энээниие хараадаа абан, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Заганский» колхозой хүтэлбэрилэгшэд машина, техникээ саг соонь, һайнаар заһабарилха хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулдаг. Тиимэһээ эндэхид хэдэн жэл удаа трактор, машина болон хүдөө ажахын бусад зэр зэмсэгүүдые заһабарилгаяа аймаг соогоо түрүүлэн дүүргэдэг юм. Поли дээрэ хэхэ хүдэлмэриингөө дүүрэмсээр лэ үнэтэ сагаа миин гээжэ байнгүй, ерэхэ жэлэй ургасада бэлдэжэ захалдаг.

...Колхозой МТМ-гэй хашаа руу ороходомнай, ханын хойто захаар элдэб түхэлэй гушаад трактор жэрылдэн байба. Капот, кабинань шабын түмэрөөр хүрмэжэ уяатай. «Заһабарилагдажа бэлэн болоһон, тусхай комиссяар шалгагдажа, тушаан абтаһан тракторнууднай гээшэ. Зариманиинь һаалиин, гахайн фермэ, отарануудта тэжээл зөөлгэдэ, барилгын модо бэлэдхэлгэдэ ойдо гаранхай» гээд ажахын главна агроном С. Б. Хамниганов хэлэнэ.

Рамадаа хүрэтэрөө задалагдаһан тракторнууд удааншье болонгүй элдэб олон агрегат, детальнуудаар холбогдожо, мастерскойһоо бэлэн болоод гарана. Тракторай мотоор хүнгэхэнөөр гоходоһон кран-балка аалиханаар ябана Тээ саана, «ДТ-75» тракторай рамые хоёр хүн зайн галаар гагнана. Хүдэлмэри түлэг дундаа. Хүн бүхэн өөрынгөө ажал ханамжатайгаар, харюусалгатайгаар хэнэ. Мэгдэхэ һагдаха юумэн харагданагүй. Дүршэл ехэтэй мэргэжэлтэд заһабарилгада ороһон трактор бүхэнэй узел, агрегадуудай хүдэлхыень наринаар шагнана, удаань ямар деталиин һэлгэгдэхэ, шэнэлэн заһабарилагдаха тухай тусхай дэбтэртэ бэшэнэ. Заһабарилга хэр ябажа байнаб гээд һонирхоходомнай «Гэмгүй даа. Графигһаа уридлажа ябанабди» гээд МТМ-гэй механик П. М. Иванов харюусаба. Удаань мастерскойн бүхы цехүүдээр ябажа, механизаторнуудтай хөөрэлдөөд, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаад байхада, колхозой мастерской промышленна предприятиһаа юугээрээшье дутахагүй, элдэб янзын түхеэрэлгэ, станогуудаар хангагданхай, бүхы хүдэлмэри урид хараалагдаһан график соогоо ябана гэжэ этигэхээр.

Январиин 25-най байдалаар ажахыда бии байһан элдэб түхэлэй 66 тракторнуудай хахадһаа олонхидынь заһабарилагдажа, бэлэн болгогдонхой. Хүдөө ажахын зэр зэмсэг заһабарилга дүүрэнтэжэ байна. Заһабарилгын шанарта горитой анхарал хандуулагдана. Колхозой түрүүлэгшэ В. И. Петров, агроном Ю. И. Лютаева, механик-хинагша Г. П. Ревенский, тракторна дүрбэдэхи бригадын бригадир Т. Д. Калашников гэгшэдһээ бүридэһэн шалгалтын комисси бэлэн болоһон техникэ, зэр зэмсэгүүдые наринаар шалгадаг, заһабарилгын ямар ябажа байһые хинажа байдаг гуримтай.

Тракторай зүрхэн—мотоор заһабарилгада Г. П. Иванов комсомол хүбүүн Максим Иванов хоёр һайнаар хүдэлнэ. Тиихэдэ моторто обкатка хэхэ, хүсэ шадалыень шалгаха стенд түрүүшынгээ жэл тодхоо. Урда тээнь тиимэ стенд байгаагүй юм. Тиимэһээ мүнөө жэлдэ заһабарилагдаһан двигательнүүд бүришье һайнаар хүдэлхэ байха гээд механизаторнууд урматай. Мүн шэнэ токарна станок тодхогдоо. Тэрээн дээрэ арбан табан жэлдэ токарёор хүдэлһэн И. И. Леонов ажаллана. Тэрэ хуушан токарна станок дээрэ залуу хүбүүн Еромей Ивановые һургана.

Заһабарилгада ороһон трактор бүхэн эгээн түрүүн механик-хинагша Г. П. Ревенскидэ шалгагдаһанай удаа, узел, детальнуудынь цех бүхэндэ тарана. Тэндэ заһабарилагдаад һөөргөө Григорий Паромоновичто ерэнэ. Али бүхы талаһаа наринаар шалгагдаһанай удаа тракторта хабсаргаха гэһэн захиралта үгтэдэг. Мастерскойн слесарьнуудтай хамта тракторист өөрөө трактораа хабсаргана. Иимэ онол арга ажалай бүтээсэ дээшэлүүлнэ, заһабарилгын шанар һайжаруулна гэжэ эндэхидэй дүй дүршэл гэршэлнэ. Колхозой механизаторнууд гэнжэтэ, МТЗ-5 түхэлэй тракторнуудые мастерскойдоо заһабарилна. Тиихэдэ капитальна заһабарилга хэгдэхэ МТЗ-50 түхэлэй тракторнууд аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлдэ абаашагданхай. Мүн Шэнэ-Бэрээнэй заводтой гэнжэтэ хоёр трактор андалдагдаа.

Механизаторнуудай бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха, амарха һайн эрхэ байдал эндэ байгуулагданхай. Ужам, дулаан, һаруул мастерской соо нэгэн доро 6 трактор заһабарилагдана. Тэндэнь бүхы юумэн хүу гуримтай, эндэ тэндэ хаягдаһан үлүү түмэр түдэгэ, детальнууд огто үгы. Задалагдаһан узел, агрегадууд ондоо таһалга соо угаагдана, аршагдана. Мастерской соо агаарын сэбэр, вентилятор тодхогдонхой. Тэндэнь столово нээгдэнхэй. Механизаторнууд мүнгэ түлэнгүй, тусхай ведомостеэр эдеэлнэ.

Жэл бүри олошоржо байһан трактор, комбайнуудаа дүүрэн хүсэндэнь, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тулада механизаторнуудые олоор бэлдэхэ гээшэ хойшолуулагдашагүй, түрүүшын ээлжээнэй асуудал болонхой. Энэ асуудаһ «Заганский» колхоздо муу бэшээр шиидхэгдэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ арбаад залуушуул механизаторай мэргэжэлтэй болоһон һаа, мүнөө 20 хүбүүд үдэр бүри үглөөнэй 9 часһаа үдэшэ болотор соёлой байшан соо оньһон машина шудална. Һуралсалайнь болзор 3,5 һара. Һуралсал январиин 5-һаа эхилээ. Апрелиин тэн багта тэдэнэр шалгалта бариһанай удаа тракторист-машинист мэргэжэлтэй боложо, механизаторнуудай зэргэдэ жагсаха юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ 8 класс дүүргэһэн хүбүүд эндэ һурана. Колхозой главна инженер Б. В. Павлов трактор, хүдөө ажахын машинын механик Н. Л. Алексеев комбайн, МТМ-гэй механик-хинагша Г. П. Ревенский хүдөө ажахын машина, агроном-селекционер Е. В. Калашникова гэгшэд заана. Тэндэ колхозой кукурузашад, куукику, овощ ургуулагшад һурана.

«Заганский» колхоз ороохо таряа, хартаабха, овощ ехээр ургуулжа [...] худалдадаг томохон ажахы. Үнгэрэгшэ жэл[дэ] ажахы бүхыдөө 109 мянган центнер таряа амбаарлажа, гүрэндэ 22757 центнер ороохо, 6016 центнер хартаабха худалдажа, түсэбөө холо үлүүлэн дүүргээһэн. Юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ амжалтаяа бүри дээшэлүүлхэ гэһэн зорилготойгоор артелиин механизатор, таряашад тэмсэжэ байна.

Б. ЖАМБАЛОВ.
манай корр.

Буряадай литература, искусствын үдэрнүүд

ЗАГАРАЙН АЙМАГТА ҺАЙНДЭР ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Буряадай литература, искусствын үдэрнүүд Загарайн аймагта боложо байна. Февралиин 15-да уран зохёолшод Хандагатайн леспромхоз ошожо, хүдэлмэришэдтэй уулзаа. Энэ уулзалгада хүн зон олоор суглараа. Буряадай уран зохёолой хэр зэргэ хүгжэжэ, ямар жанрай зохёолнуудай бэшэгдэжэ байһан тухайда хөөрэһэн байна. Тиихэдэ леспромхозой хүдэлмэришэд Н. В. Ладкова, В. Н. Содномова леспромхозой директор В. Д. Пронин болон бусад Исай Калашниковай, Чимит Цыдендамбаевай романууд тухайда һанамжаяа хэлэһэн байха юм. Гэхэтэй хамта мүнөө үеын модошод тухайда зохёол бэшэхыень дурадхаа.

Уран зохёолшод Ц. Галсанов, Ч. Цыдендамбаев, Н. Дамдинов, Д. Эрдынеев, В. Липатов гэгшэд модошодой хүдэлжэ байһан газарта ошожо, ажал хэрэгтэйнь танилсаа. Февралиин 16-най үдэшэ уран зохёолшод Элхиин машина заһабарилдаг заводой хүдэлмэришэдтэй уулзажа, һонирхолтой хөөрэлдөө хэһэн, олон асуудалнуудта харюусаһан байна.

Тиихэдэ ород драмын театрай коллектив Загарай тосхондо шэнэ зүжэг харуулаа. Уран зурагай нүүдэл выставкэ Онохойдо нээгдэжэ, харагшадые ехэтэ һонирхуулһан байна. Уран зураашад Д. Дугаров, А. Сахаровская, А. Бритова болон бусад ажал хэрэг тухайдаа һонирхолтойгоор хөөрэһэн байна. «Байгал» гэжэ дуу хатарай ансамблиин артистнарай концертдэ Горхон станциин хүн зон олоор суглараа. Композиторнууд Шэнэ Бууса гэжэ нютагта ошожо, хөөрэлдөө үнгэргэһэн, хүгжэмтэ зохёолнуудаа гүйсэдхэжэ үгэһэн байна.

Д. ЭРДЫНЕЕВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) уран зураашa И. И. Стариков Социалис Ажалай Герой, Хандагатайн леспромхозой модошодой бригадир А. П. Кудряшов, уран зураашад А. Н. Сахаровская, А. Бритова гэгшэд хөөрэлдэжэ байна.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

[Л.] И. БРЕЖНЕВ САДДАМ ХУСЕЙНТЭЙ УУЛЗАБА

[КПСС-эй] ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Ирагай Республикын партийно-правительственнэ [делегаци]ин толгойлогшо, Ирагай [Араб социалис] ёһоной дэбжэлтэ гэжэ (БААС) нютагай хүтэлбэриин генеральна секретариин орлогшо, [Ирагай] Республикын Револю[ционно] командованиин Соведэй түрүүлэгшэ Саддам Хусейнтэй февралиин [16-да] уулзаа.

[У]улзалгада КПСС-эй ЦК-гай [секретарь] Б. Н. Пономарёв, КПСС-эй [ЦК-гай] гэшүүн, СССР-эй гадаадын [хэрэгүүдэ]й министр А. А. Громыко хабаадаба. Ирагай талаһаа БААС партиин нютагай хүтэлбэриин гэшүүн, Революционно командованиин Соведэй гэшүүн, Ирагай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Муртад Саид Абдель Баки, БААС партиин нютагай хүтэлбэриин гэшүүн, Революционно командованиин Соведэй юрэнхы асуудалнуудые даадаг бюрогой гэшүүн Мухаммед Фадыль гэгшэд байлсаа.

Хөөрэлдөөнэй үедэ Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай һанал бодолоо зүбшэлһэн байна. Араб гүрэнүүдтэ эсэргүү Израилиин ээрхэг түримхэй ябуулгын үргэлжэлүүлэгдэжэ байһые хоёр тала эрид шууд буруушаагаад, империалис сионис булимтарагшадта, тэдэнэй американ үмэглэгшэдтэ харюу сохилто хэхын, 1967 ондо эзэмдэгдэһэн араб газар нютагуудые сүлөөлхын тула араб гүрэнүүдэй, орон бүхэндэхи, бүхы араб оронуудтахи түрүү үзэл бодолтой демократическа хүсэнүүдэй эмхидэл болон нэгэдэлые бэхижүүлхэ шухала гэжэ адляар ойлгодог байһанаа элирхэйлбэ.

Оронойнгоо бэеэ дааһан байдалые бэхижүүлхын тула, демократическа ба социальна дэбжэлтын замаар оронoo хүгжөөлгын аша туһада Ирагай Республикын түрүү үзэл бодолтой, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдые нэгэдхэхэ гэжэ БААС партиин хүтэлбэрилэгшэдэй эрмэлзэдэг байһые Л. И. Брежнев һайшааба.

Үнэн сэхэ, хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн уулзалгын үедэ Советскэ Союзай, Ирагай Республикын хоорондохи хани барисаата, нягта холбоото харилсаае саашадань хүгжөөлгын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Тэрэшэлэн Советскэ Союзай Коммунис партиин, Ирагай Араб социалис ёһоной дэбжэлтэ гэжэ партиин хоорондохи хани холбооe бэхижүүлгын асуудалнууд мүн лэ харагдаа. (ТАСС).

[Грец]иин ба США-гай правительствануудта Советскэ правительствын эльгээһэн мэдүүлгэ

[США-гай] 6-дахи флодой корабль[уудта з]айха баазануудые Грециин [газар] дээрэ бии болгохо гэһэн [хэлсээ]тэй дашарамдуулан, [СССР-эй] Афинада, Вашингтондо байһан сайдууд Советскэ правительствын даалгабаряар Грециин ба [США-гай] правительствануудта эльгээһэн мэдүүлгэнүүдые хэбэ.

[Эдэ б]аазанууд байгуулагдабал, [...] Дундада далайн районой байдалые шахардуу болгохо, [Европ]ын эб найрамдалай ба түгэн байдал һуларуулгын хэрэгтэ зүришэхэ аюултай алхам болохо байһандань Грециин правительствын анхарал хандуулагдаа. Советскэ Союз, тэрэшэлэн Европодо эб найрамдал, аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха тухай Прагын декларацида гар табиһан бусад оронууд Европо түбидэ хани хүршэ, амгалан харилсаа холбооной гол ёһонуудые шууд бэелүүлхын түлөө шармайн оролдоно. Гэхэтэй хамта, шахардуу байдал үлөөхэ, Европын зарим гүрэнүүдые нүгөө гүрэнүүдтэйнь зүришэлдүүлхэ, Европо түбидэхи байдалые шахардуу болгохын тула дахинаа хёмороо гаргахаар арга боломжо хэрэглэхые хүсэдэг этэгээдүүдэй ябуулгануудтай дашарамдуулан, Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүд өөһэдынгөө аюулгүй байдалдa шухала тобшололнуудые хэнгүй байха аргаиьгүй. Грециин территори дээрэ Американ далайн-сэрэгэй баазануудые бии болгохо гэһэниинь тиимэл хорото харша зорилготой байна.

США-гай правительствада эльгээгдэһэн мэдүүлгэ дотор мүн лэ иигэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ гэбэл, дурсагдаһан һанаашалганууд бэелүүлэгдэбэл, Европодохи шахардуу байдалые улам һужаргахэ, һүүлэй үедэ эндэ үзэгдэжэ байһан таарамжатай шэглэлнүүдтэ зүришэхөөр алхам болохо байгаа. США-гай зүгһөө хэгдэжэ байгаа эдэ ябуулганууд СССР-эй зүгһөө зохихо буруушаал үүсхэнгүй байха аргаиьгүй. тииһээ тиитэрээ Советскэ Союзай ба бусад социалис оронуудай хилэнүүдтэ дүтэхэн США-гай далайн-сэрэгэй шэнэ баазануудые байгуулха тухай үгэ гаража байна бшуу гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Хэдэхэн жэлэй саада тээ манай колхоз аймаг дотороо эгээл гээгдэнги, эгээл эмхи гурим багатай ажахы байhан юм. Мүнөө үзүүр эрхим, түрүү зэргэдэ гарашоогүйшье hаа, дундуур тээшээ оролсоходоошье болохоор ажахытай боложо байнхайбди.

Хэрбээ хоёр жэлhээ саада жэлнүүдтэ гектар бүриhөө дунда зэргээр 3—4 центнерhээ дээшэ ургаса хуряагдадаггүй байhан hаа, 1970 ондо 9,3 центнер, 1971 ондо 12,2 центнер ороохо таряа хуряагаабди. Захааминай аймагай талха ургуулдаг эгээ саада захын нютагта энэ тухайтай ургаса бараг гэжэ тоологдохоор. Силосто дарагдаха ургамалнуудай ногоон ургаса 30 гаран центнерээр нэмэжэ, 114—117 центнертэ хүрөө. Мүн hүүлэй хоёр жэл соо зеленкын тогтууритай ургаса — гектарай 18—19 центнер ногоон hолоомо хуряадаг болообди.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ШЭНЫЕ ДЭМЖЭ, ХОЙРОГЫЕ ХОРИ

Хабартаа, зундаашье халтад гэбэл хюруу унажа, ороохо таряан болоод алибаа ургамалнуудые доройтуулдаг, хүлдөөдэг үндэр дээрэ, hарьдагай хормойдо байдаг шэмэрүүн хүйтэн уларилтай манай эндэ хүдөө ажахын ургамалнуудай тогтууритай hайн ургаса ургуулжа болохо байhыень манай механизаторнууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ойлгожо абаhан байна. Агротехникын заабаринуудые, түрүү ажахынуудай дүй дүршэлые, шэнэ, түрүү аргануудые нютагайнгаа эрхэ байдалда тааруулан хэрэглэhэнэй ашаар газар элдүүрилгэеэ hайжаруулжа байнабди.

hүүлэй жэлнүүдтэ хаа хаанагүй таригдажа, дэлгэржэ байhан тэжээлэй гайхамшагта шэмэ ехэтэй ургамалые — куузикые нютагтаа тарижа туршаад, гансашье Захааминайнгаа аймагта бэшэ, республика доторoo эрхим зэргын ургаса, 10-аад га талмай дээрэ гектарай 800—900 центнер ургаса ургуулдаг болоhон байнабди.

Үнгэрэгшэ жэлдэ нара багатай байжа, хүсэд эдеэшүүлээгүйшье hаань, 30-аад гектар дээрэ тариhан куузикугайнгаа га бүриhөө 600 гаран центнер шэмэ ехэтэй тэжээл хуряагаабди. Энэ ургамалай манай республикын нютаг нуга бүхэндэ ургаха, хүйтэ, ган гасуурта тэсэмгэй байhыень манай овощ ургуулагшанар, тусхайлбал, хуушанай дүршэл ехэтэй огородшон Дамдин Дабаевич Бальжитов тодорхойлон харуулаа.

Энэ амжалта зүндөө ерээ бэшэ, шэнэ арга дүршэлнүүдтэ hонюуша, эдэбхи үүсхэл, эрмэлзэл ехэтэй Дамдин Дабаевич нютаг нугадаа үеын үедэ, хэтын хэтэдэ аша туhатай байха энэ шэмэтэ ургамал нютагжуулхын тулада хамаг шадалаа, оролдосо хэшээлээ гаргаа юм. Тиигэжэ куузикые Шара-Азаргада нютагжуулжа, энээгээрээ нэрээ нэрлүүлжэ шадаа. Гурбан жэл удаагуур аймаг доторoo эгээн эрхим ургаса хуряажа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэжэ байhан Дамба Дабаевичнай үшөөл хүсэл зориг түгэлдэр зандаа юм.

Мүнөө сагта эрдэм наукын туйлалтанууд болон түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр хэрэглэжэл, ажал хүдэлмэреэ урагшатай hайнаар ябуулха байhанаа манай колхознигууд мэдэрнэ. Колхозой партийна организаци шэнэ түрүү юумэнүүдые хододоо дэмжэжэ, хойрог, гэдэргэ татадаг заншалнуудые хорижо, буруушаажа байдаг. Хэдэн жэл удаагуур гектарай 3 центнерhээ дээшэ бэшэ хүлдэнги, хортогор машануудтай ороохо таряа хуряажа байхадаа, ороохо таряа ургуулхаяа болихо гэhэн хойрог hанамжашье гарадаг байгаа hэн. Энэ буруу hанамжада колхозой коммунистнууд зүб сэгнэлтэ үгэжэ, тарялан хадалангуудаа улам үргэдхэхэ. ойрын жэлнүүдтэ ургасыень 2—3 дахинаар дээшэлүүлхэ гэhэн зорилго табяа hэн. Газар тарялан элдүүрилгээр коммунистнуудай хүсэл бэелжэ, ороохо тарянай тогтууритай hайн ургаса хуряадаг боложо байнабди.

Колхозой ажахын гол hалбари болодог мал ажал хүгжөөхэ тушаа урдаа табиhан зорилгонууднай баhал амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байнхай. Үнгэрэгшэ жэлдэ 1856 центнер hайн шанартай үхэрэй мяха, 3400 центнер hү худалдажа, түсэбөө 108 — 173 процент дүүргээбди. Дутагдалнай гэхэдэ, үсөөн хонитойбди, гүрэндэ нооho худалдаха түсэб дүүргэжэ шадагдаагүй.

Шэнэ табан жэлэй туршада газар тарялан элдүүрилгэ болон мал ажал эрхилэлгээ улам саашадань хүгжөөхэ тушаа тодорхой зорилго урдаа табинхайбди. Тиигээд табан жэлэйнгээ түсэбүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ шухала хэмжээ ябуулганууд хараалагдажа байна.

Юhэдэхи табан жэлэй туршада малай ашаг шэмые 40—60 процентээр дээшэлүүлхэтэеэ хамта тоо толгойень улам олошоруулха зэргэтэйбди.

Энээнэй тулада, түбхын түрүүндэ, малай тэжээлэй асуудал эсэслэн шиидхэгдэхэ ёhотой. Энэ шухала асуудал партийна суглаан дээрээ али бүхы талаhаань зүбшэн хэлсэжэ, хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай. Урдандаал адляар малаа тэжээлээр 50—55 процент хангаа болоод, яахадаа малнай ашаг шэмэ багаар үгэнэб, үдэнэгүйб, олошорногүйб гэжэ гайхаха бэшэ, харин зоотехническэ нормын ёhoop эдеэлүүлээд, мүноонэйхиhөө 1,5—2 дахин ехэ hү, мяха, нооho абадаг болохо хэрэгтэй. Үнгэрэгшэ зундаа үбhэ. силос болон бусад янза бүриин тэжээл элбэгээр бэлдэhэнэй ашаар намар, үбэлдөө малаа hайса шахажа, гүрэндөө худалданабди. Мүнөө малай үбэлжэлгэ тарган тобироор үнгэржэ байна.

Малаа жэлэй дүрбэн сагта янза бүриин тэжээлээр гүйсэд хангахын тулада хэдэ хэдэн шухала хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэй. Зунай hарануудта hаалингаа үнеэдэй тэжээлэй асуудалда шэнэ арга хэрэглэн, болбосоронги бэлшээри түхеэржэ шиидхэхэ хүсэлтэйбди. Түрүү ажахынуудай жэшээгээр манай колхоз бүри мүнөө жэлдэ 175 гектар газар дээрэ болборосонги бэлшээри түхеэрхэ түсэбтэй. Нолинуудайнгаа ургасые нилээд дээшэлүүлбэшье, сабшалангуудаа hайжаруулжа үшөөл шаданагүйбди. Энэ талаар ойрын жэлнүүдтэ ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ. Бүри мүнөө жэлдэ 180 гектар сабшалангай хурьhэн үндэhөөрөө hайжаруулагдаха.

Энээнhээ урда жэлнүүдтэ колхозой партийна организаци болон правлени минеральна үтэгжүүлгэнүүдые захиха, зөөлгэхэ хэрэгтэ анхаралаа табидаггүй байгаа. Мүн сабшалан дээрэ мелиоративна хүдэлмэри хэхэ элдэб техникэ захижа асарагдадаггүй.

Тэжээлэй элдэб ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ арга боломжо бии. Теэд шэнэ түрүү арга дүршэлнүүдые, эрдэм наукын туйлалтануудые хэрэглэхэ, нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ хүсэд оролдолго гаргагданагүй.

Саашадаа хүдөө ажахын үйлэдбэриин шэнэ түрүү юумэнүүдые хэрэглэдэг, нэбтэрүүлдэг болохо хэрэгтэ онсо шухала анхаралаа хандуулдаг боложо, энэ талаар хүн зонойнгоо эдэбхи үүсхэлые али болохоор дэмжэжэ, урмашуулжа байха гэжэ манай коммунистнууд шиидэнхэй.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, ажахын hалбари болон гүүртэ, отара даагшанарай эрдэм мэргэжэлые саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байха тушаа шухала хэмжээнүүд абтана.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, мүнөө сагай эрилтээр ажаллаха, ажаhууха хэрэгтэй.

П. МАЛАНОВ,
Захааминай аймагай «Дружба» колхозой парторганизациин секретарь.

РЕПОРТАЖ

БЭЛШЭЭРИ ДЭЭРЭ

Үргэн даа, ой модоор хүреэлэгдэhэн Инзагатын тала. Саhанда дарагдашаhан полинуудай хоорондуур ута могойдол годирhон харгы Үшөөтэйн гол руу зурын ошоно. Энэ дардам харгыгаар манай автомашина багахан губээнүүдые дабаhаар, Малтамар гэжэ газарта байрладаг малай байрада ерэжэ тогтобо. Үбэлэй янгинама хүйтэндэ «бурзан дэгэл» үмдэhэн хонидой байрын газаа хүнэйшье ябаха харагданагүй, хони хурьгадайшье маарaлдаха дуулданагүй.

Энэмнай ахалагша хонишон Виктор Цыреновэй отара юм. Гэрэй эзэн хонидоо үни бэлшээридэ гарганхай, урда полидо адуулжа ябаба.

Хонидойнь хорёо соогуур ябанабди. Байра соонь дулаан, сэбэр, hаяхан урилагданхай. Үбhэнэйнь хашаанда томо томо hүринүүд жэрылдэн харагдана. Юрэдөө, түл абалгада түгэс бэлэн отара гэжэ гансата ойлгомоор...

Энэ дулаан байра сооhоо гарахадаа, январь hарын жабарай ууртайгаар июур «долёогоод» абахые мэдэжэ байгаа hэмди.Полиин дундуур манай «ГАЗ-69» машина бүмбэлзэhээр хонин hүрэгые адуулжа ябаhан баржагар хүрин шарайтай залуу хүнэй хажууда ерэжэ зогсобо. Дүтэлжэ ябаhан машинаhаа айжа хонидынь хоёр тээшээ харайлдажа, тээ саанахана ошоод, автомашинын абяанhаа үргэн эдеэлхэсэ болинхой, толгойгоо дээрэ үргөөд зогсожо байнад.

Энэ отарые даажа ябаhан ахалагша хонишон Виктор Дамбаевич Цыреновтэй мэндэсэ хэлсээд, хэрэг тухайгаа хөөрэжэ, хонидойнь хажууда ерэбэбди.

Хонидынь бултадаа тобир тарганууд, томонууд, hаяар хурьгалха болоhон янзатай.

— Хониднайш мүнөө жэл hайнууд, тарганууд. hүүлшынхеэ хурьгалхань гээшэ. Хүгшэрhэн туладань зунай хүхэ ногоон дээрэ hайса таргалуулха гэжэ ехэ оролдообди. Зунай сагта hайса таргалуулаад, зүбөөр харууhалаад байгаа hаа, hайн түл абаха ха юмбибди. Теэд гансашье энэ бэшэ, харин хэжэ ябаhан ажалдаа hайнаар хандаха зэргэтэй бшуу. Февралиин хуушаар, мартын эхеэр хурьгаднай гаража эхилхэ. Ехэ тухашаранхай байнабди, хото хорёогоо дулаалха, ури дэбдихэрыень бэлдэхэ, хобоо, тэжээлhээ эхилээд хэхэ юумэн барагдаха бэшэ даа. Түл абалгадаа бэлэмди. Теэд hанаа амар hуугданагүй, үшөө дутагдалнууд бии шэнги hанагдана, —гэжэ хэлээд, Виктор хажуудаа байhан хониной хоншоор эльбээд абана.

Виктор — комсомолой гэшүүн. Дүрбэн жэлэй саада тээ өөрынгөө hайн дураар отарада ошожо, сакманщигаар хүдэлөөд, хойто жэлынь эхэ хонидые даажа абаhан юм.

Үни удаан хөөрэлдэжэ байhаар үдэрэй тэн болошоhые обёорбогүйбди.

Виктор энеэбхилэн татаад, иигэжэ хөөрэнэ.

— Урдань трактористаар ябажа байгаад, хонин ажалда хүдэлжэ эхилхэдэ хүндэшэг байгаа hэн. Колхозойнгоо суута хонишодой мэргэжэл шадабарида hуража, асуужа абааб. hүүлэй жэлнүүдтэ манай отарынхид нилээд ехэ амжалта туйлаа. Үнгэрөөшэшье жэлдэ 100 эхэ хонин бүриhөө 105,7 хурьга түлжүүлээд хүхэ ногоондо гаргажа табяа hэмди. Мүн хонин бүриhөө 3,7 килограмм нооho хайшалаабди.

Иигэжэ нүхэр Цыренов залуу малшадай дунда түрүүлжэ, hайшаалда хүртэhэн байна. Колхозойнгоо Хүндэлэлэй самбарта гараhан, оло дахин колхозой правлениин ба ВЛКСМ-эй райкомой [illegible] Хүндэлэлэй грамотаар, үнэтэ бэлэгүүдээр, мүн Монгол ороноор аяншалха түлөөhэгүй путёвкоор шагнагдаа.

Уhалуури дээрэ ерэhэн хонид садатараа уhа уугаад, газар шэншэлэн ябанад. Хонидойнгоо уhа уужа садахалаарнь тэдэнээ урда поли тээшэ залажархёод:

— Мүнөө жэл манай отарынхид 100-hаа 100-е абаха, хонин бүриhөө 3,4 килограмм нооho хайшалха түсэбтэй. Хонидни тарашахань байна даа. Зай, баяртай! —гэжэрхёод, бидэнэй хүйтэндэ дааража, үб улаахануудбайхыемнай обёорhон янзатай үлэ мэдэг энеэгээд, Виктор хонид тээшээ гэшхэлээ hэн.

Дүй дүршэлөөр баян болоhон комсомол хүбүүнэй шэнэ илалтада зориhондоо ехэтэ баярлаад, тэрэ залуу нүхэрэйнгөө хойноhоо удаан хаража зогсоо бэлэйбди.

В. БАИНОВ.

Зэдын аймагай «Коммунизм» колхоз.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫН УРДА ТЭЭ

БАЯН УРГАСА—МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ ГА[РТА]

Журналистнууд механизаторнуудтай уулзаба

hаяхан «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй корреспондентнүүд хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ Буряадай hургуулида ерэжэ, тэндэ hуралсалаа дүүргэхээ байhан тракторна бригадын бригадир, отделенинүүдэй эрхилэгшэнэртэй, фермые даагшанартай уулзажа, hанаhан хүсэhэнөө хөөрэлдэhэн байна. Тиихэдээ 1972 ондо—юhэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ ороохо тарянай, тэжээлэй ургамалнуудай, үбhэ ногооной ургаса дээшэлүүлхын түлөө юун хэгдэхэб, хэрэглэгдээгүй ямар арга боломжонууд бииб гэжэ хэлсэhэн байха юм.

И. И. ЯКОВЛЕВ — Хяагтын аймагай «Родина» колхозой тракторна бригадын бригадир:

Колхоздомнай 4 тракторна бригада хүдэлдэг. Тэдэнэй гурбаниинь «Газараа эрхимээр эдлэдэг бригада» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Манай бригада үнгэрэгшэ жэлдэ аймаг доторoo 1-дэхи hуури эзэлhэн байна.

Колхозоймнай гэшүүд табан жэлэй түсэб болзорhоо урид дүүргэхэ гэhэн уялга абаад, республика доторoo социалис мүрысөө үүсхэhэн байха юм. Тиигэжэ колхознигууднай абаhан уялгаяа дүүргэхэ, хэлэhэн үгэдөө хүрэхэ гэжэ 1971 ондо эршэмтэй hайнаар ажаллажа гараа. Бүхы колхозоороо гектар бүриhөө 19,7 центнер таряа ургуулжа абаа. Тэрэ тоодо манай бригада гектар бүриhөө 21 центнер ороохо хуряаhан байна. hүүлэй жэлнүүдтэ ороохо тарянай ургаса өөдөөл гаража байнхай.

И. И. ЯКОВЛЕВ.

Хэрбээ бригадамнай 1968 ондо гектарай 14 центнер таряа ургуулhан байбал, тэрэнээ 1969 ондо—17, 1970 ондо—19,7 центнертэ, 1971 ондо 21 центнертэ хүргэhэн байна бшуу.

Ямар аргаар ургаса жэлhээ жэлдэ дээшэлүүлэгдэнэб гэхэдэ, нэн түрүүн, хабарай, намарай паар hайнаар, саг соонь бэлдэнэбди. Хабарай паар апрель hарада, тарилгын урда тээ хахалжа дүүргэнэбди. Үрэhээ тарижа захадань гараhаар лэ, май hарада паараа элдүүрилжэ, культиваци хэжэ захалнабди. Июниин hүүл багаар, үбhэ хуряалгын эхилтэр паараа хоёрложо абанабди. Паарнай хододоо сэбэр, буртаг ногоогүй байдаг юм. Зарим паар дээрээ ногоон конвейртэ зорюулжа тарилга хэдэгбди. Тиимэ эзэлэгдэмэл паар мүн лэ саг соогоо хоёрдохёо хахалагдадаг. Мүнөө 550 гектар сэбэр паартайбди.

Жэл бүри намарай паар эртэ, hайнаар хахалха гэжэ оролдонобди. Нёдондо бригадамнай 900 гектар намарай паар хахалха түсэбтэй байбал, тэрэнээ 1020 гектарта хүргөө hэн. Намарай паар август hарада, кукуруза хуряагдажа эхилхэлээр лэ хахалагдажа захална. Августда хахалагдаhан кукурузын поли хойто жэлынь ямаршье паарhаа дутуугүй, гектарай 26 центнер хүрэтэр шэниисын ургаса үгэдэг юм.

Тиигэжэ хабарай эртын тарилга хэхэ газар бэлэн, бүхыдөө хабарай, намарай паар дээрэ хэгдэхэ юм. Паар дээрээ культиваци хээд лэ үрэhээ таридаг заншалтайбди.

Эдэ жэлнүүдтэ тарялан дээрээ минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэжэ, ургасаяа дээшэлүүлнэбди. Нёдондо бригадамнай 1500 центнер минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглээ hэн. Тэрэнэй аша үрэнь ехэ байна. Минеральна үтэгжүүлгэ тараагдаhан 150 гектар талмайн га бүриhөө 30 центнер хүрэтэр тарян хуряагдаhан байха. Хэрбээ гектарта 1 центнер бэшэ, харин 3 центнер хүрэтэр минеральна үтэгжүүлгэ оруулhан hаа, бүри ехэ ургаса абтаха байгаа.

Гадна бригададамнай уhалагдадаг 700 гектар тарялан бии. Теэд тарялан ундалуулха үедэ уhан дуталдажа, арайхан гэжэ 450 гектарыень уhалагшабди. Хэрбээ манай тэндэ сөөрэм тогтоожо, хабарай hайрам суглуулдаг hаа, тэрэ газараа бултыень ундалуулха hэмди. Тиимэ сөөрэм тогтоохо hанаан бии.

АСУУДАЛ: тарялангаа ямар аргаар, хэдыдэ уhалаад, хэзээ тарилга хэнэбта? Тэндэ ямар сортын үрэhэн таригданаб?

ХАРЮУ: ханаабаар уhанай ябажа эхилхэлээр лэ газараа уhалжа

М. ИРОЛТУЕВ.

оронобди. Намартаа уhалууриин саг зуурын ханаабуудые хоорондонь 20 метр зайтайгаар татаад, хабартаа тэрэ газар дээрээ культиватораар буразданнуудые гаргагшабди. Тиигэжэ газартаа буразданнгаар уhалхада түргэн, уhан жэгдэ тарадаг байха юм. Уhалагдаhан газарта тарилга майн 20-hоо захалнабди. Эндэ тарилга хэхэ тусхай сортын үрэhэн байхагүй, колхоздомнай нэгэл «Онохойская-4» сортын шэниисэ таригдадаг юм.

Кукуруза, куузику тариха газарта наг шэбхэ гаргагдадаг.

Баян ургаса—механизаторнуудай гарта гэжэ сэхэ хэлэхэ байнаб. Манай бригадада үнинэй хүдэлжэ байhан дүршэл ехэтэй трактористнууд олон. 4 механизатор 1-дэхи классай, 7-ниинь — 2-дохи классай мэргэжэлтэй. Бригададамнай бүхыдөө 26 тракторист, 9 комбайнер хүдэлдэг. Жэл бүри мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ hуралсал эмхидхэгдэнэ. Мүнөө жэл 9 механизатор 1 ба 2 классай мэргэжэлтэй болохо гэжэ оролдоно.

Бригадымнай механизаторнууд баян ургаса абабал, яhала hайнаар урмашуулагдадаг. Үнгэрhэн жэлэй дүнгөөр түсэбhөө үлүү ургаса абаhанай түлөө механизаторнуудта 30 мянган түхэриг нэмэлтэ түлбэри үгтөө. Тэрэ тоодо манай бригадада 9700 түхэриг барюулагдаа гэхэ гү, али механизатор бүхэн 400-500 түхэригтэ хүртөө.

Бригадын эрхим механизаторай тоодо Василий Яковлев, Иван Матвеевский, Леонид Бондарев, Иван Дорофеев болон бусад ороно.

Мүнөө бидэнэр энэ hургуулида hуража, нилээд юумэ ойлгожо абаhан, мэргэжэлээ дээшэлүүлhэн байнабди. 3-4 жэл болоод лэ бригадирнуудые иимэ hургуулида ябуулжа байхада ехэ туhатай гэжэ хэлэхэ байнаб.

А. СОКТОЕВ — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой тракторна бригадын бригадир:

Манай бригадын ажалладаг 3-дахи отделени мал ажал эрхилдэг, гол түлэб хони үсхэбэрилдэг шэглэлтэй юм. Тиимэhээ бригадамнай гол анхаралаа малда тэжээл бэлэдхэхэ, тарялан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлгэдэ анхарна. Бригадамнай тусхай оньhожоруулагдамал звено эмхидхэжэ, 1165 гектар сабшалангай ногоо хуряадаг юм. Мүн шэниисэ, обёос холижо тарияад, үбhэн болгожо абанабди. Иимэ үбhэн гектарай 17,8 центнер хуряагдаа.

Үбhэ хуряалгын үедэ манай бригада хүсэд оньhожоруулагдамал нэгэ отряд габидаг юм. Тэрэ отрядта 7 «Беларусь», 3 «ДТ-54», 1 «ДТ-20» тракторнууд хүдэлгэгдэдэг. «ДТ-54» тракторнууд 2-3 косилка шэрэдэг, «ДТ-20» тракторaap үбhэ тармадагбди. Үбhэ hүрилхэ 1 машина, бухал шэрэхэ 2 түхеэрэлгэ бии. Тиигэжэ үбhэ хуряалгаяа 15-20 үдэрэй туршада дүүргэнэбди. Нёдондо 700 гектар сабшалан хуряажа, гектарай 15.5 центнер үбhэ hүрилөө hэмди. Иимэ оньhожоруулагдамал отрядай хуряаhан үбhэн hайн шанартай байдаг.

Бригадымнай механизаторнууд трактор, комбайнуудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, тэрээндээ эзэн ёhoop, гамтайгаар хандажа, олон жэлдэ капитальна заhабарилгагүйгөөр ябуулха гэжэ оролдодог hайн заншалтай. Манай 1-дэхи классай тракторист Бальжи-Нима Батуев «Беларусь» тракторaa капитальна заhабарилгагүйгөөр 8 жэлдэ хүдэлгэжэ ябана.

«ДТ-75» тракторта Борис Дашанимаев, Цырендоржо Жалсыпов гэгшэд заахашье hаадгүйгөөр ажалладаг юм.

Иимэ шадабаритай бэрхэ трактористнуудтаа бидэ найдадагбди. Тэдэнэр машинаяа hайнаар хүдэлгэхын хажуугаар бүхы хүдэлмэреэ эрхим шанартайгаар хэдэг заншалтай.

Бригадымнай эрхим механизатор, комбайнер Дондок Раднаев үнгэрhэн намартаа 7 мянга гаран центнер таряа сохижо, аймаг доторoo хоёрдохи hуури эзэлээ. Энэ комбайнер хабартаа, зундаа халаанай трактористаар ажалладаг, комбайнаа заhабарилдаг гуримтай.

Манай совхозой тарялан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэхэдэ, аша үрэ ехэтэй гэжэ мэдэгдэhэн байна. Нёдондо 2-дохи отделениин бригадада минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэhэн газарта гектарай 30 центнер хүрэтэр шэниисэ хуряагдаhан байна.

М. Б. ИРОЛТУЕВ — Сэлэнгын совхозой тракторна бригадын бригадир:

Жэлhээ жэл бүри трактор, комбайн болон бусад машинанууд хүдөөдэ олошоржол байна. Тиимэhээ залуушуулые механизаторай мэргэжэлтэй болгохо гээшэ мүнөө үедэ угаа шухала хэрэг гэжэ тоолохо байнаб. Манай совхоздо механизаторай бүгэдэ ниитын hуралсал жэл бүри эмхидхэгдэдэг. Тэрэниие дүүргэhэн хүнүүд яhала бэрхэ механизаторнууд боложо ошоно. Жэшээнь, тиимэ hургуули дүүргэhэн залуу тракторист Владимир Намсараев бригададамнай хүдэлхэдөө оролдосотой бэрхэ байhанаа харуулаа.

Аймаг доторнай механизаторнуудай мэргэжэл дээшэлүүлхэ тусхай hургуули бии. Тэрэ hургуули үбэлдөө Сурхайта Нуурай амаралтын ордондо эмхидхэгдэдэг. Механизаторнууд 15 үдэрэй туршада тэндэ амардаг, нэгэн доро мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ hургуулида hуража гарадаг юм. Энэ тон hайшаалтай. Иимэ hургуули аймаг бүхэндэ эмхидхэхэ шухала гэжэ hанагдана.

Мүнөө үедэ бригадымнай тракторнууд, сеялкэнүүд бүхыдөө заhабарилагдажа, бэлэн болонхой. Зарим плугуудые тааруулбал, хабарай тарилгада бэлэн болохобди.

И. Г. ФИЛИППОВ — Хориин аймагай Дээдэ-Тайлсын совхозой тракторно-тарян ажалай бригадын бригадир:

Энэ уулзалга дээрэ хэдэн hанамжа дурадхалаа хэлэхэ хүсэлтэйб. Нэгэдэхеэр, олохон ажахынуудта тракторна ба тарян ажалай бригаданууд ниилүүлэгдэнхэй. Энээниие хүсэд hайн гэхын аргагүй. Иимэ бригадын бриг[...] никээ hайса хараха ар[...] Юуб гэхэдэ, тракторну[...] на хинаха, хараха, эмхид[...] ехэ. Жэшээнь, манай бри[...] мотоор хүдэлгэгдэнэ. [...]кые бүтээсэ ехэтэйгээр [...]хын тула тусхай нэгэ [...] байгаагүйдэ аргагүй. М[...]дануул мүнөө дан томо [...]хой. Урдань МТС байха[...]дада 8-10 трактор даа[...] байhан. Энэ зохид шэн[...] дагша. Мүнөө бригаднрай [...] туhаламжын багадаhан [...]hээ тракторай бүтээсэ до[...]но гэжэ ойлгохоор.

Н. ДОР[ЖИЕВ.]

Хоёрдохёор, трактор[...]дын бригадир хооhон [...] ябахагүй, харин техни[...]ламжа хүргэдэг машина[...] дээрэ гэжэ hанагдана. [...] бригадирнууд жолоошон[...]жэлтэй байха болоно. Ии[...]жэл мүнөө бидэнэр энд[...] hүүлээр шудалжа бай[...] талаар тус hургуулиин [...]ман Дамбуевич Батну[...] баясхалан хүргэнэбди.

Гурбадахяар, трактор[...]дануудта ажаллагшадай [...] абаhан продукциинь зэ[...] тоожо, нарядгүйгөөр [...] угаа hайн бэлэй. Бригад[...]ряд бэшэхэ ехэ хүдэлмэ[...]лөөлэгдэхэ болоно.

Н. Я. ДОРЖИЕВ — Х[...]най аймагай Аргат[...]зой тракторна бриг[...]гадир.

Баян ургаса абахын ту[...]рай тарилгада hайнаар бэ[...]рэгтэй гэжэ бүгэдэндэ [...] Манай бригадын трактор[...]нууд заhабарилагдажа [...] байна. Үрэhэ хүрэнгэ бэ[...]

Тарялан дээрэхи [...] түргэнөөр, hайн шанар[...]хэдэ, механизаторнуудай [...] Механизаторнууд орол[...] баян ургаса абажа шад[...] hанагшаб. Тиимэhээ ме[...]нуудтай саг үргэлжэ хө[...] тэдэнэртэй hуралсал [...] байха шухала.

Иимэ хүдэлмэри ме[...]нуудай дунда ябуулхын [...]ханизаторнуудай ажалд[...]гүйн тула бригада бүхэ[...]вой стан түхеэрхэ хэр[...]шэ. Манай совхозой [...] бригадануудта зохид ии[...] бии. Хабарай тарилгын, [...]ряалгын халуун хаhада [...]торнууд гэртээ харидаг[...] дээрээ ходо байдаг юм. [...]заторнуудай зохидоор а[...] дэбдихэр хүсэд бии. Тэ[...]луун эдеэн hайнаар бэл[...]

Энэ жэлдэ баян ур[...] гэжэ бүхы хүсөөрөө ор[...] Теэд бидэндэ минера[...]жүүлгэ үгэдэг hаань, бүр[...] бэлэй.

Б. ГЫЛ[...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: hуралсалай кабинет соо. С. БАЛДУЕВАЙ [...]

ЖЭЛДЭ 42 МЯНГАНАЙ ОЛЗО

Тарган мяха ехээр үгэдэг ашаг олзо ехэтэй hалбаринуудай нэгэн болохо гахай үсхэбэрилгые саашадань улам хүгжөөжэ, али бүхы хүшэр хүндэ ажалыень хүсэдөөр оньhожоруулха хэрэгтэ горитойхон анхарал хандуулагдана,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Ринчин Бадмаев Ягоднын гахайн фермэ тээшэ ошохо замдаа хөөрөө hэн.

Үнэхөөрөөшье hүүлэй жэлнүүдтэ дурсагдагша ажахын мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэд гахайшадайнгаа ажалые hайнаар эмхидхэхын тула томо шулуун байра, хүсэд оньhожоруулагдаhан тэжээлэй цех барюулжа дүүргэхэ дүтэлөө. Мүнөө эндэ 50 ехэ гахай, 150-яад шахуу түрүүшынхеэ поршоонхолхо гахайнууд бии. Тиихэдэ мяханда тушаагдаха шахамалнууд тусхай байра соо харууhалагдана. Эдэнние 11 гахайшад харууhалжа эдеэлүүлдэг юм.

Юhэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ тус фермын гахайшад гол эхэ гахай бүриhөө 17,3 поршоонхо абажа түлжүүлhэн байна. Гадна түрүүшынхеэ түрэhэн гахай бүриhөө 10 түл абажа тэнжээгээ.

— Жэлэй ошохо бүри фермымнай гахайнууд улам олошоржол байна. Урданайхида орходоо ашаг шэмэнь горитойхоноор дээшэлээ. Энэ амжалта гол түлэб фермымнай гахайшадай оролдосотойгоор ажаллаhанhаа туйлагдаа,—гэжэ Ягоднын гахайн фермые даагша Иван Михайлович Афанасьев яряна.

Энэшье зүйтэй. Нёдондо фермын гахайшад бүхыдөө 2020 поршоонхо абажа, үхэл гарзагүйгөөр түлжүүлhэн юм. Иигэжэ гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, худалдаhан центнер мяханайнгаа өөрынь үнэ сэнгые 126 түхэриг хүрэтэр доошолуулhан байна.

Гэхэтэй хамта энэ фермэдэ ажалдаа онсо шалгарhан түрүү гахайшад олон. Жэшээлбэл, унинай гахайшан Василиса Илларионовна Чебунина жэл бүри түл абаха даабарияа холо үлүүлэн дүүргэдэг. Үнгэрэгшэ жэл энэ нүхэрнай эхэ гахай бүриhөө 16,9 поршоонхо абаа гэхэ гү, али бүхыдөө 580 поршоонхо томо болгон тушаагаа бэлэй.

Тиихэдэ тэрэнэй нүхэр Мавра Константиновна Федорова бүхыдөө 575 поршоонхо түлжүүлhэн юм.

— Байгша ондо манай фермын гахайшад бүхыдөө 1625 поршоонхо түлжүүлжэ, гүрэндэ 1300 центнер гахайн тарган мяха худалдаха түсэбтэй. Тэрэшэлэн үүсэлэгдэхэ гахай бүхэнэйнгөө шэгнүүрые 101 килограммда хүргэхөөр хараална. Бидэ эхэ гахайнуудые харууhалхыень дүй дүршэлтэй хүнүүдые томилдог байнабди. Шахан таргалуулгын, томо болгон тобиржуулгын цехүүдтэ залуушуулнай ажалладаг — гээд, фермые даагша Иван Афанасьев тайлбарилна.

Эдэ үдэрнүүдтэ фермын гахайшад абтаhан поршоонхонуудаа гурбан бүлэг болгон харууhална. Тэрэшэлэн эндэ мяханда тушаагдаха 170 гахай hайн тэжээл дээрэ адуулагдана.

Ягоднын фермэдэ ажалладаг гахайшад гүрэндэ худалдагдаха гахайнуудые hайнаар шахан таргалуулжа, эрхим тарган гэhэн сэгнэлтэдэ хүргэдэг заншалтай. Тиигэжэ нёдондо жэл тус фермынхид гүрэндэ тарган мяха тушааhанайнгаа ашаар аяар 42 мянган түхэригэй олзо ажахыдаа оруулhан байна. Энээнэйнгээ түлөө эндэхи гахайшад 43 поршоонхо нэмэлтэ түлбэри болгон абахаар багсаанад. Тэрэшэлэн байгша оной хабарhаа эхилжэ тэжээлэйнгээ цех шэнэдхэн хубилгаха, эхэ гахайнуудайнгаа байра хүсэд оньhожоруулха хүсэлэнтэй. Тиигэжэ гахайшан бүхэниинь тус бүрэе 20—25 эхэ гахай бэшэ, харин 50—75 гахай хүрэтэр харууhалжа поршоонхолуулха байна.

— Фермэдэмнай hүүлэй жэлнүүдтэ залуушуул ехэ олоороо хүдэлдэг болошоо. Үнинэй дүй дүршэлтэй гахайшадаар суг а[...]хадаа, hургаал заабаринень [...] яhала шадабаритай болож[о] [...]хай. Жэшээлхэдэ, залуу гах[...] Зоя Михайловна Налобина [...] бүхэнэйнгөө шэгнүүрые с[...] 350—450 граммаар нэмэ[...] гэжэ нүхэр Афанасьев магта[...]лэнэ.

Мүнөө фермын гахайшад [...] бүриhөө олон поршоонхо [...]жа, шахамалнуудайнгаа [...]риин шэгнүүрые сүүдхын [...] граммhаа доошо бэшээр нэмэ[...] ашаг шэмыень улам [...]хээр оролдожо байнхай.

Вл. ЖИГЖИТО[В],
манай к[...]

Сэлэнгын аймаг,
Ленинэй нэрэмжэтэ ко[...]

ХОНХО

№ 27

…нэ хуудаһандамнай …шагты:

- *Хубсаһан тухай үгэ.*
- Шэнэ шүлэгүүд.
- *Арадай аман үгэ-һөө.*

ШУБУУНАЙ ҮДЭНҺӨӨ ЛАВСАН ХҮРЭТЭР

(ХУБСАҺАНАЙ ТҮҮХЭҺЭЭ)

…үндэтэ эдиршүүл! Таанар үглөө… бүри хубсаһаа үмдэхэдөө, олон …бододоггүй аабзат. Юуб гэхэдэ, …алха гээшэмнай хүн бүхэнэй … бүриин заншал болошонхой ха

…бшье хубсаһан гээшэ хүгжэл… зам гараһан. Хүн түрэлтэн … амитадһаа илгаржа, ажал хэ… болохо замдаа гарахадаа, …һөө, нара һалхинһаа бэеэ …лха, аршалха эрилтэтэй боло… гэхэ.

…нэй эгээл түрүүшын «хубса… хэдэ, модоной набшаһан, дор… ……тоһон, ангай арһан, шу… … байһан юм гэжэ эрдэм… …логууд, этнографууд ба… Тэрэ үедэ зүүн гэжэ байгаа… …һээ оёһон хубсаһан үгы … даа.

… түрүүн хубсаһан орёо бэшэ, … юрын байгаа: ээм дээгүүрээ … ябадаг субашуу юумэн, та… … дээгүүрээ уядаг бүһэлүүр. Эр… …дын хүн тэдэнээ ээм гү, али … дээрээ бүхэлжэ уядаг байгаа. … эсхэмэл хубсаһан бии … Эсхэмэл хубсаһан хүнэй бэеые … һайнаар халхалжа шададаг бай-

… хубсаһан анхан бии боло… халхабшын үүргэтэй байһан … хожомынь, общественэ хүгжэхэ… …лангаяа анги болон хубаарха … эстетическэ удха шанартай … захалһан. Тиигэжэ хүн гээ… …бсаһаар гоёхо дуратай боло… …йгаа. Илангаяа дээдэ изагуур… …гдэдэг дарладаг ангиин түлөө… … хубсаһаа гоёохо, тойрожо … хүн зоной дунда илгаран ха… … эрмэлзэлтэй болоһон.

… жэлэй ошохо бүри үзэл сур… …аһуудалай, элдэб ёһо зан… географическа гү, али нютагай … байдал гэхэ мэтын зүйл… …бсаһанай түхэл янзада нүлөө … болоо. Харин хубсаһан … ерэхэдээ, арадуудай. …удай, үе сагай этикын (хү… … хоорондохи харилсаан, жаяг заршам ямар байха ёһотойб гэһэн һургаал), гоё һайхан тухай ойлгосын хэмжээе гэршэлэн харуулха жэшээтэй. Хүнэй болбосоролые, хубсалха шадабариие, ажаһуудалые, эрхилдэг ажалые хубсаһаарнь тухайлжа болохоор юм.

Хубсаһанай элдэб янзын хубилалтада, хүгжэлтэдэ моодо ехэ үүргэ дүүргэдэг юм. Моодо гэжэ юун гээшэб? Энэ үгэ хадаа «моде» гэжэ француз үгэһөө үндэһэтэй, ажаһуудалай алибаа хэрэгсэлэй, илангаяа хубсаһанай газаа түхэлэй саг сагтаа зохин дэлгэрдэг гуримые харуулһан удхатай. Юрэдөө, хубсаһанай зураг, үнгэ, маяг, эсхэбэриин зүйл, гоёолто—бүхэдаа моододо хабаатай юм. Тиихэдэ ямаршье моодо нэгэл шэнэ зүйлтэй байха.

Моодын бии болоходо, тэрэниие олоной дунда нэбтэрүүлхэ хэрэг гараа. Энэмнай олзо олохын хэрэг һааб даа, тиимэһээ дэлгүүрэй наймаае гүйсэтэй болгожо, баяшуулай хармаанда алта, мүнгэ элбэгээр оруулха зорилго табигдадаг байгаа юм бэзэ.

Моодые олоной дунда дэлгэрүүлхын тула хэблэлэй үүргэ хэрэглэгдэдэг болобо. Тиигэжэ моодын журналнууд бии болгогдоһон түүхэтэй.

Франциин Лион хото эгээл түрүүшын тиимэ журналай мүндэлһэн газар гэжэ тоологдодог. 1679 ондо Лион хотодо бишыхан журнал гараһан юм. Тэрэ журнал соо Испаниин король Карл II гэгшэтэй хуби заяагаа ниилүүлһэн Мария-Луиза Орлеанская принцессын түрэ тухай бэшэгдээ. Тиихэдээ шэнэ бэриин хубсаһанда горитой анхарал хандуулагдаа. Журналай нэгэ хуудаһанда түрын хубсаһа үмдэһэн принцессын гравюра (барлаһан зураг) үгтөө. Зурагай автор Трувель гэгшэ байгаа.

Россида эгээл түрүүшын моодын журнал хоёрдохи Екатеринын үедэ—1779 ондо «Моодын һара бүриин хэблэл» гү, али «Эхэнэрэй туаледэй библиотекэ» гэһэн нэрэтэйгээр хэблэгдэдэг болоһон.

Мүнөө гансахан Советскэ Союзда моодын журнал хэдэн олоор хэблэгдэнэ. Тиимэ журналнууд Москва, Ленинград, Киев, Ригэ болон бусад томо хотонуудта гаража, олон түмэнэй дунда шэнэ моодо тон түргөөр дэлгэрүүлнэ ха юм.

Мүнөө үеын моодо хадаа олон янзын эсхэбэриһээ үндэһэлдэг, олон янзын түхэлтэй, гэбэшье үлүү юумэн байхагүй. Тиимэһээ мүнөөнэй хубсаһа үмдэхэдэ наартай, хүнэй бэедэ таарасатай байна. Мүнөө үедэ ямаршье бэетэй, ямаршье наһанай эхэнэрнүүд, мүн эрэшүүлшье моодо «дахаха» аргатай, ондоогоор хэлэхэдэ, өөрынь наһанда, бэе түхэлдөө, ажалдаа зохиһон хубсаһа өөрынгөө дураар оёулха гү, али худалдажа абаха байна. Зүгөөр ямар түхэлэй хубсаһан бэедэмни зохидог бэ гэжэ һайн мэдэхэ шухала.

Гэбэшье барандаа моодые нэгэн дуугаар угтажа абадаг бэшэ юм. Наһатай зон шэнэ моодые шүүмжэлхы нюдөөр шэнжэлжэ, һайниинь мууһаа илгажа шададаг.

Тиихэдэ залуу үетэн ехэнхидээ шэнэл юумэ һаань хамаагүй, шүүмжэлэнгүй угтадаг, тон түргөөр шэнэ моодо дахуулдаг зантай гээшэ.

Эдиршүүл, илангаяа гоёхо дуратай боложо ябаһан үетэн эртээнһээ өөр өөртөө зохиһон эрилтэтэй болохо ёһотой. Мүнөө юһэдэхи, арбадахи класста һуража ябаашад хойто-саада жэлһээ һургуулиингаа формоһоо хахасажа, институдай, техникумэй студентнэр болохо, ажалшадай зэргэдэ жагсаха бшуу. Тиимэһээ шэнэ моодоор хубсалха, гоёхо гэжэ заатагүй оролдодог болоно бэзэ.

Гэбэшье моодын хойноһоо «нюдэ балайгаар» дахаһанай хэрэггүй. Ямаршье моодын хубсаһа шэлэхэдээ, энээниие үмдэхэдөө, ямараар харагдахабиб гэжэ шүүжэ үзэхэ ёһотой гээд залуушуулда тон түрүүн хэлэхэ дуран хүрэдэг.

Шадамараар, зохидоор хубсалха гээшэ мүнөө сагта эгээл шухала юумэн. Жэшээнь, нэгэ эхэнэр театрта үмдэдэг гү, али үдэшын гоёлой плати үмдөөд, ажалдаа ерэбэ гэлэй. Тэрэ эхэнэр ямараар харагдаха гээшэб? Юумын үнгэ үзөөгүй, хубсалжа шададаггүй эхэнэр гэжэ тоологдохо бэзэ. Тиихэдээ хубсаһан заатагүй гоё байха бэшэ, харин хүнэй бэедэ зохидоор таараһан, мүнөө хэзээ, хаана үмдэхэдэ зохисотой байхаб гэжэ харагдаха ёһотой.

Манай үе сагта гоёор, зохидоор хубсалхын тула бүхы арга бии. Хүнэй гүн ухаанай хүсөөр элдэб янзын бүд (хүбэн, хилгааһан, лавсан, нейлон г. м.) нэхэгдэдэг болоо ха юм даа. Тиихэдээ хүнэй хубсаһан шубуунай үдэнһөө эхилээд, лавсан хүрэтэрөө хубилалтын нилээн ехэ зам дабаа гээшэ ааб даа.

Ц. ЦЫНГУЕВА,
хубсаһа эсхэгшэдые бэлдэдэг һургуулиин багша.

Номой таг „ХАРА ҺАЛХИН"

…рядай мэдээжэ … зохёолшо Б. М. …гоновой бэшэһэн …гэ туужа иимэ нэ… Энэ туужа … Байгал далай, Бай… …дархи үзэсхэлэн … Байгаали, ан гү… … абари ааша … тодоор, уран … зураглан харуу… … бшуу.

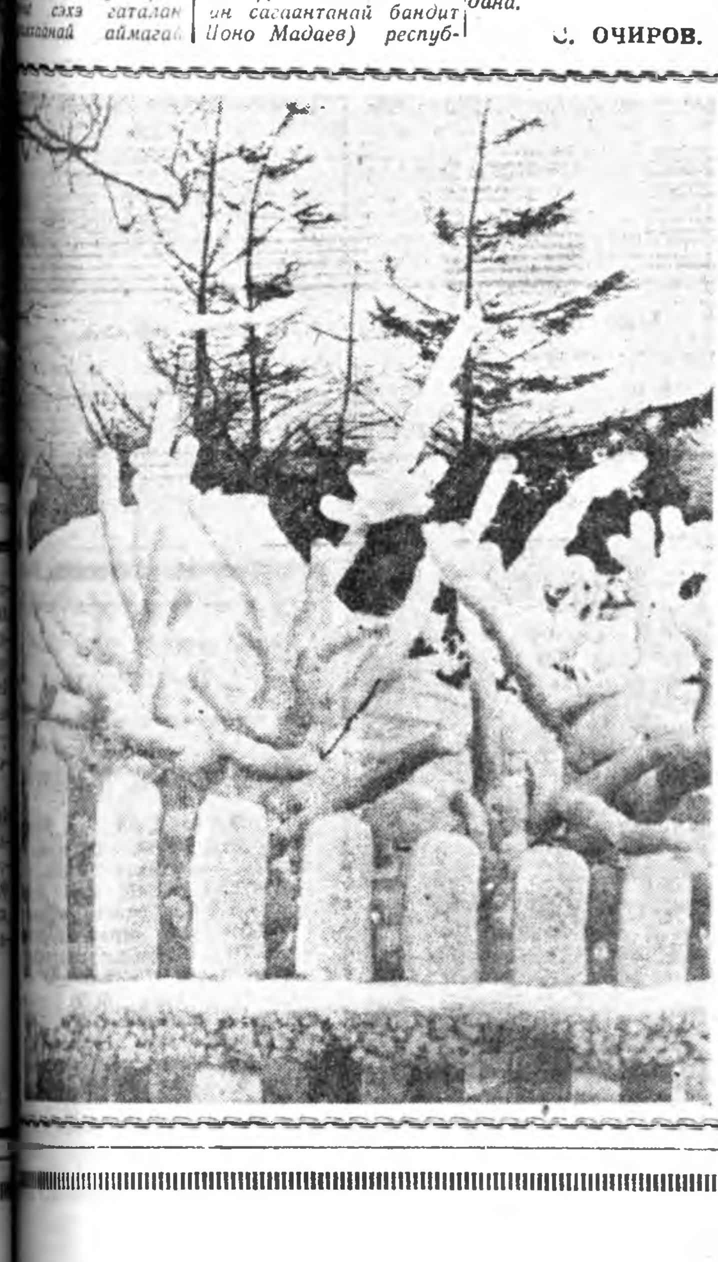
…ужа соо найруулаг… бэшэгдэһэнэй … багша Георгий …евич Левский …Үдын нэгэ һур… … бүлэг һурагшад… …мта улаан парти… … комиссар яба… Бүргэд-Иван тухай …алнуудые сүг… … Баргажанай … соогуур, үн … һарьдаг мундарга … сэхэ гаталан … аймагай Шаманка тосхондо хүрэтэрөө ябаһан замынь харуулагдана.

Тиихэдээ үнгэрэгшэ дайнай үедэ һураггүйгөөр үгы болоһон аад, немец фашистнуудта алба хэһэн Томисас Тоом гэгшые республикын гүрэнэй аюулгүйе сахидаг комитедэй, дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хүдэлмэрилэгшэд аянда ябагшадай туһаламжаар элирүүлжэ шадаба. Тэрэ алуургшаниинь Кузьма Егорыч Горбачук гэһэн нэрэ обогтой болонхой, Баргажанай заповеднигтэ егерь болоод, ажаллажа байба бшуу. Үнэзгы тайгын оёортохи урса гэртэ ажаһуудаг Сэлэн Бүхэ (үнэн дээрээ Бүргэд-Иваниие алаһан сагаантанай бандит Шоно Мадаев) республикын гүрэнэй аюулгүйе сахидаг комитедэй хүдэлмэрилэгшэ, ангууша оротон Гасалтуев, Бүргэд-Иванай эхэ Янжима хэтэй — эдэ бүгэдын образууд туужа соо харуулагдаба.

Б. Мунгоновой «Хара һалхин» гэжэ туужа Буряадай номой хэблэлээр барлан гаргагдаба. Тус ном 11,85 хэблэлэй хуудаһан хэмжээтэй, 3 000 хэһэгээр тараагдаа.

Манай буряад литературын шэнжэлэгшэд, уран зохёолшод, мүн уншагшад энэ шэнэ туужа тухай өөрынгөө һанамжа дурадхалнуудые дэлгэрэнгыгээр хэлэхэ юм аабза гэжэ найдагдана.

С. ОЧИРОВ.

Хүйтэн жабартай үбэлнай ханхинаһаар түлэг дундаа. Сагаа һарын гарамсаар, үдэшэ үглөөнииinь хүйтэншье һаа, үдэртөө нгаана.

Үглөөнэй жабарай тооһоржо байхада, модоной һалаанууд сэн бун болошонхой, холоһоо харахада, жэжэхэн мүнгэ адхаһан шэнгеэр үзэгдэнэ.

Үбэлэй хүйтэн үшөө аашалһаар.

О. МАКСИМОВАЙ фотоэтюд.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Бүхэсоюзна пионернүүдэй эмхиин 50 жэлэй ойе угтуулан

АЛДАРТА ҮДЭРӨӨ ХЭР УГТАХАТНАЙБ?

Хүндэтэ пионернүүд! 1972 оной майн 19-дэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Бүхэсоюзна пионернүүдэй эмхиин 50 жэл гүйсэхэнь гэжэ мэдэнэт, тэрээндэ бэлдэнэт. Хоёр жэлээр соносхогдоһон «Хододоо бэлэн» гэһэн маршын һүүлшын жэл ябажа байна. Тус маршын али шэглэлээр таанар хүдэлнэбта? Ямар шэнэ һонин юумэн олдоноб? Хэн түрэл нютагайнгаа түүхэ бэшэнэб? Юрэдөө, хэжэ байһан ажал тухайдаа, пионернүүд, манда бэшыт. Таанарай бэшэгые «Хонхо» хуудаһандаа ехэ дуратайгаар гаргажа байхабди.

Пионернүүд! Бишыхан дүүнэртээ — октябрятануудта ямар туһаламжа үзүүлнэ гээшэбта? Гурбадахи класста һуража байһан багашуул мүнөө жэлдэ пионернүүд болохо ёһотой. Олон октябрята Владимир Ильич Ленинэй түрэһэн үдэр — апрелиин 22-то пионер болохоёо хүсэнэ гэжэ дуулдаа һэн. Тэдэниие пионертэ орохыень бэлдэнэ гүт? Пионерэй тангариг сээжэлдүүлнэ гүт?

Советскэ Союзай пионерэй тангариг

Советскэ Союзай пионерэй тангариг

«Би (обог, нэрэ) Владимир Ильич Ленинэй нэрэмжэтэ Бүхэсоюзна пионернүүдэй эмхиин зэргэдэ орохо зуураа, нүхэдэйнгөө урда үгэеэ үгэнэб; Эхэ орондоо инаг дуратай байхаб, агууехэ Ленин шэнгеэр ажаһуухаб, һурахаб, тэмсэхэб, Коммунис партиин һургадагай ёһоор, Советскэ Союзай пионернүүдэй Хуулиие хододоо нангинаар сахидаг байхаб».

ТАРБАГАН ХАРААСГАЙ ХОЁР

(ОНТОХОН)

Эртэ урда сагта бэлэй. Зэрлиг амитадай зулзагахан байхада, жэгүүртэ шубуудай дальбараахан байхада һэн. Нэгэ Тарбаган баян гэжэ ехэ хара һанаатай, аргагүй мэргэн хүн байһан гэдэг. Тэрэ хүн муу һанаатай, дүтэ тойрон байһан элдэб амитадые, шубуу шонхорые бултыень харбажа алажархидаг байгаа.

Нэгэтэ тэрэ баянай барлаг хараасгайн дальбараа асараад, гэрэйнгээ хушалта доро шабараар уурхай хэбэ. Тиигээд тэрээн соогоо хараасгайн дальбараае тэжээбэ. Тэрэниинь Тарбаган баян мэдээд, тэнсэлгүй ехээр сухалдажа, хараасгай барлаг хоёроо харбажа алахаяа забдаба. Тиихэдэнь хараасгай баянда хандажа:

— Барлагшни гэмтэй бэшэ, би гэмтэйб. Тиимэл һүрхэй мэргэн һаа, түрүүн намайе харбажа алаха ёһотойш,—гээд хараасгай шуумайса ниидэшэбэ.

Иигэжэ бишыхан шубуухайда баһуулһандаа, баян бүри ехээр хороо бусалжа:

— Алтан дэлхэйдэ нэрэгүй болоторшни амин голыеш таһа харбаагүй һаа, эрхы хургамни таһаржа, хүн бэемни хубилжа, газар доро гансаараа байгуужам,—гэжэ шэбшэн үгэлөөд, аяар дээрэ гараад, халта харагдан ниидэжэ ябаһан хараасгайе харбахадань, шубуунай һагсагар һүүлэйнь дундуур годли һэтэ гарашаба.

Тэрээнһээ хойшо тарбаган томо һурша татаха эрхыгүй боложо, газар малтажа, нүхэн соо гансаараа байдаг болоһон юм.

Муу һанаанайнгаа түлөө хэһээгдэһэн Тарбаган баяниие хэн хайрлаха бэлэй. Наһан соогоо мүүе шадажа ябаһан хүн хэзээ нэгэтэ тэрэнэйнгээ харюуе абадаг юм гэжэ тэрээхэн Тарбаган баянай жэшээ дээрэһээ харагдана бэзэ?

Тиихэдэ үнөөхи хараасгай анха түрүүн хүнһөө жэшээ абажа, шабар зөөхэ, гэрэй хушалта доро өөртөө уурхай хэдэг болоод, саг үргэлжэ хүн зониие үбижэ, гэр байрадань дүтэ байрладаг болоһон юм гэхэ.

Нима ЦЫНГУЕВ.

Владимир Цыденов 1970 ондо Санагын дунда һургуули дүүргээд, мүнөө Далахайн совхоздо хүдэлжэ байнхай. Энэ хүмнай багаһаа хойшо зураг зураха дуратай байһан, тиигээд мүнөөшье сүлөөтэй сагтаа саарһан дээрэ тонгойдог. Үшөө һургуулиин һурагша ябахадаа, нүхэр Цыденов зурагуудые олоор зуража, аймагай үхибүүдэй выставкэдэ хабаадалсаа һэн.

Мүнөө энэ хуудаһанда «Үбэлэй үдэр» гэһэн нэгэ зурагые гаргабабди.

Н. А. НЕКРАСОВ

ҺУРАГША

— Һии-лоо! Энэм яашабаб!
Инмэл уйтай харгы бшуу —
Элһэн, тужа, тэнгэри…
Эй, хүбүүн, наашаа һуу!

Хүбүүн муухан хубсаһатай,
Хүл нюсэгэн, халтан таха…
Энээндэ гайхал юу байхаб —
Эшэжэл бү ябаарай!
Олонхидой алдарта зам
Одоо ингэжэл эхилдэг юм.

Үргэлөөд ябаһан сүүмхэ соош
Үзэглэлые харанаб.
Хүбүүхэн, ши ном үзэхөө
Хүршэ тосхоноо зорибол хаш…
Багсаахада, шамайгаа
Бараг хүн болоһой гээд,
Һүүлшынгээ мүнгөөр абашни
Һургуулида эльгээгэ.
Хүпөс эхэнэрэй һарбайһан
Хорин таба сагаанине
Мэгзэм уншадаг үбгэнэй,
Мэхэй урин хүгшөөдэй
Туһалхаа шамда үгөө гээд,
Тухайлжа би мэдэнэб даа.

Таахада, баянай барлаг аад.
Табигдаһан байгаа гүш?
Теэд яахаб — мүнөөшни
Тэрэмнай шэнэ зүйл бэшэ
бшуу —
Айжал ганса бү яба,
Ажаһуухашни мүнхэ даа.

Архангельскын хүбүүнэй
Айхабтараар тэгүүлжэ,
Ашата эрдэм шудалжа,
Агуухэ хүн болоһыень
Мэнэ һаяар һургуулидаа
Мэдэжэ абаха байхалшн.

Һаруул нарата дэлхэй дээр
Һайн хүнүүд яашахаб —
Хэзээ нэгэ шамайе
Хэм даа Москва абаашаха.
Үндэр бодол түрүүлдэг
Университедтэ орохолши.

Эрхим зүүдэнш бэелжэ,
Эрдэмтэй хүн болохолши!
Үүргэ, нангин зорилгош
Үргэдэхэл үзөөрэй,
Айнгүй, шууд, зоримгой
Ажаллажал мэдээрэй…

Энээнэйш түлөө би шамдаа,
Эхэ Росси, дуратайб даа!

Хүйтэн сэбдэг сэдьхэлтэй,
Хүбүүн, мохоо модохир,
Ахир мүртөө дээрэлхүү
Амитадай хажуугаар —
Арюун нангин хэрэгээрээ
Алдар нэрээ нэрлүүлһэн
Энхэргэн сагаан һанаатай
Эрхим түрүү хүнүүдые
Арад зоной дундаһаа
Али олоор дэбжүүлһэн
Байгаалимнай бэлигтэйл,
Байһан хизаарнай үхэлгүйл!

Г. ЧИМИТОВ буряадшалба.

Ц-Б. БАДМАЕВ

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

ХЭР МЭХЭТЭЙБ БАРТАХИ?

Хада, хүбшэ тайгада
Хара баабгайһаа айхагүй
Нэгэшье амитан байхагүй —
Нилээн һүрөөтэй хүйхэр даа.
Хүнһөөл тэрэмнай айдаг юм.
Хайшан гэхэбши?
Аргагүй.
Үхэлтэ туулган тобшые
Үрдеэд,
бажуугаад
хаяхагүйш.
Эшээн руугаа ошоходоо,
Энэ хүйхэрнай удаалдижа,
Мүрөө хүнһөө нюуха гээд,
Мүрэн горхониие
умбажа,
Урасхал өөдэ дабхиха,
Удаан холо талхиха.

Саһатай газараар
гэшхэнгүй,
Саана наана алхалан,
Харгы зүргын дайралдабал,
Холохонуур баахарган,
Эли бэшэ,
далда газарта
Эшээгээ
бартахи түхеэрдэг,
Аалихан,
яаран мэгдэнгүй,
Аргагүй мэхэтэй
һалирдаг.
Харин хэды мэхэтэйшье һаа,
Хамаг хүрьһэ малтаһан,
Хара шоройдо
зуурашаһан
Хоёр һабараа
бартахи
Эшээнэйнгээ хажуудахи
Элихэн модондо
аршажархин,
Ехэл алдуу хэдэг юм,
Ерэһэн ангуушан
«нюусыень»
Хуу мэдэжэрхихэ
тэрээгээрнь,
Хүшүүргэдэжэ эхилдэг юм.
Хэдышье оролдоо һаа,
баахалдай
Хүниие мэхэлжэ
бирахагүй,
Өөрөө өөрыгөө
мэдүүлжэрхидэг,
Өөрөө өөрыгөө
мэхэлжэрхидэг.

ХАЙНАГ

Хайнаг гэжэ
мэдэхэ гүт даа,
таанадни?
Хаана тэрэ
дайралдадаг,
ушардаг бэ?
Харюуень танда хөөрэхэ
гэхэдээ,
Холын Саянай
Аха нютаг һанагдаба.
Тэндэ битнай
хайнаг малые үзөө һэм,
Түрүүшыхеэ хараад,
хэншье һаа,
тэрэниие гайхаха.
Эхэнь хэн бэ?
Буряад юрын үнеэн.
Эсэгэнь хэн бэ?
Томо һарлаг буха.
Үхэр аабы
гэхэдэ,
мориной һүүлдэл,
Үдхэн зогдортой,
ута һагсагар
һүүлтэй юм.
Морин аабы
гэхэдэ, заримань
толгойдоо
Матагар хоёр
эбэртэй аад лэ
һонин юм…
Жаран градус
янгинама хүйтэн жабарта
Жаргал соогоо
хадаар бэлшэн ябадаг,
Тоһон һүтэй,
амтатай тарган мяхатай,
Толотой Саянай
урдаа хараха баялиг —
Хайнаг.

ТААГТЫ!

1.
Тээг дээрэ тэрмээлжэн,
Тэхэ буха бухаалжан,
Хаанай хүбүүн һармаалжан,
Хамар аманһаа дүрэтэй.

2.
Энги дээрэ элеэгэй наадан,
Эгэшэ дүүгэй заргаа наадан,
Тоохой тоглой наадан,
Торгон бүһэ зангилаа наадан.

3.
Сүн далай сүрд гэбэ,
Сүрхэй баатар даб гэбэ,
Ян уула ярд гэбэ,
Яһан толгой гозод гэбэ.

4.
Урдаһаань харахада
Уханадал адли,
Хойноһоонь харахада,
Хомотой тэмээн.

5.
Гүйгөө гүйгөө сулсагшан,
Гүзээгүй сулсагшан,
Ябаа ябаа сулсагшан,
Яһагүй сулсагшан.

6.
Хатуу модон дүрбэн хэсэг,
Хара түмэр хоёр хэсэг
Хайнагай арһан дүрбэн хэсэг.

Эдэ таабаринуудые Ахын аймагай «Улаан-Аха» колхозой гэшүүн Владимир ПАТАРХЕЕВ бэшэжэ абаба.

ШОГ

ХҮБҮҮНЭЙ ЗҮҮДЭН

АМГАЛАН хүбүүн нэгэтэ үбэлэй һүни иигэжэ зүүдэлбэ.

…Зунай аагма халуун үдэр. Наран айхабтар шангаар шаража, зүүнэй үзүүр шэнги хурса элшээрээ хүнэй арһые сооро хадхан шэмжэгэнүүлнэ хэбэртэй.

Түрэһэн үдэртэнь гэжэ абынгаа бэлэглэһэн хонхотой хахуулияа Амгалан үргэлөөд, Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэ ошобо. Уһанай тунгалаг гээшэнь!

Һүү! Яаһан олон загаһан гээшэб! Байза, түргэхэн лэ хахуулияа уһа руу хаяха хэрэгтэй.

Амгалан уһа руу хахуулияа хаяха гэжэ байтараа, баанха соо бэлдэһэн хорхой абаад ерэхээ мартажархиһан хэбэртэй.

— Иигээд байхада яалтай гээшэб? — гэжэ Амгалан хахуулидаа хандаба.

— Яалтай гэжэ юун байха юм? Хүл дороо харыш! — гэжэ хахуулинь гэнтэ хүнэй хэлээр дуугарба. Амгаланай гайхажашье үрдингүй доошоо харан гэһэй…

— Ах! — гэжэ Амгалан абяа гараба. Ирзаахай бирзаахай улаан хорхойнууд исална. Зариманиинь Амгаланай хүл дээгүүр мүлхинэ, хурганайнь забһараар атиралдаһаар бултайна. Эдээниие харан гэхэдээ, Амгаланай айдаһан хүрэхэдэл гэбэ. Тиигэбэшье нэгыень абаад, хахуулидаа шагтагалба. Тиигээд одоошье хахуулияа уһа руу шэдэбэ даа.

Үнишье болоогүй байтар хахуулиинь хонхо жэнгирбэ. Хахуулияа үргөөдхихэ гэхэдэнь, үргэгдэхэ юм бэшэ. Арайшье гэжэ хахуулиингаа хулһан эшын нугышатар татан гэһэйнь, уһан сооһоо өөрһөөнь томо загаһан бултайба.

— Оо! — гэжэ Амгалан абяа гараад, хахуулияа татаба, татаба. Загаһан диилдэхээр бэшэ хэбэртэй. Нэгэн гээ һаа, Амгалан томо загаһые эрье дээрэ гаргаха, үгыл һаа, хахуулияа алдажархёод, уйлаһаар гэртээ ошохо.

Томо загаһан гэнтэ шангаар угзараад, уһа руугаа бухашаба хэбэртэй. Хүсэндэнь тэнсээгүй Амгалан хойноһоонь уһа руу оро бодогүй шарбашоо

— Абарыт-ээ! — гэжэ айһан хоолойгоор шанга гэгшээр хүбүүн хашхараад… һэришэбэ.

Ц. ДОНДОГОИ.

РЕСПУБЛИКЫН КИНОТЕАТРНУУДТА

Ниислэл хото Улаан-Үдын, мүн республикын ажалшадта харуулагдахаар уран һайханай, документальна фильмүүд абтажа, кинотеатр, соёлой ордон, клубуудта эльгээгдэбэ. Республикын кинопрокадаар абтаһан шэнэ фильмүүдэй олонхидынь манай Эхэ ороной — ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагданхай. Тиимэһээ һара бүри абтадаг шэнэ фильмүүд 1972 оной туршада СССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан болоно. Тэдэнэй олонхинь ахa дуу союзна республикануудай киноискусствын хүгжэлтэ тухай үргэнөөр харуулха, Совет засагай үедэ тэдэнэй хүгжэн ургаһан ажабайдал, ажаһуудал экран дээрэ харуулагдаха байна.

Февраль һарада Киргизэй, Эстониин ССР-нүүдэй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ой тэмдэглэгдэхэнь. Тиин энэ һарада дурсагдагша республикануудай киностудинуудта зохёогдоһон шэнэ кинофильмууд харуулагдахаар абтаба. Тэдэнэй нэгэн — «Эстониин ССР-эй киноискусство» гэһэн нэрэтэй фильмүүдэй дунда «Туйзу Таавиин долоон үдэр», «Ехэ концерт», «Мүльһэнэй дунда зун», «Эстониин ССР-тэ хүдөөгэй барилганууд», «Галнууд», «Би бэлэнби, би ошохоб», «Хабар», «Отть космосто» болон бусад уран һайханай, документально-хроникальна фильмүүд бии.

Киргизэй ССР-эй киноискусствын гаргаһан шэнэ фильмүүд — «Засада», «Джура», «Выстрел на перевале», «Караш», «Небо нашего детства», «Бумеранг», «Нарынские звезды», «Чабан» гэһэн уран һайханай, документальна, научно-популярна фильмүүд болоно.

Антоновой рассказуудаар «Фронтһоо ерэһэн сэрэгшэ» гэһэн фильм «Дайнай харгыгаар» гэһэн рассказуудай үргэлжэлэл болоно. Экран дээрэ гаргагдаһан энэ фильм дотор дайнһаа ерэһэн сэрэгшэдэй баатарлиг ажал тухай хэлэгдэнэ.

Мосфильмын киностудида зохёогдожо гараһан нүгөөдэ фильмнь — «Корона Российской империи, или снова неуловимые» гэһэн уран һайханай картина болоно. Сценариинь Эдмонд Кеосаян, Александр Червинский гэгшэд бэшэһэн байна. Фильм дотор манай орондо, мүн Франциda хорёод үеэр болоһон үйлэ хэрэгүүд тухай һонирхолтойгоор харуулагдана. Артистнууд Михаил Метелкин, Виктор Косых, Василий Васильев, Валентина Курдюкова гэгшэд гүйсэдхэһэн роль бүхэндөө шадамар бэрхээр наадажа, кино харагшадые баясуулаа.

Эхэ оронойнмай сэрэгшэдтэ зорюулагдаһан уран һайханай фильмүүд мүн лэ февраль һарада харуулагдахаар абтанхай. Совет Армиин. Далайн-Сэрэгэй Флодой 54 жэлэй ойдо зорюулагдаһан фильмүүдэй дунда «Белорусский вокзал», «Возвращайся с солнцем», «Война под крышами», «Город под липами», «Пришел солдат с фронта», «Сыновья уходят в бой», «Офицеры», «Отзвуки прошлого» гэһэн уран һайханай болон документальна фильмүүд бии.

«Грузия-фильмын» киностудида зохёогдожо гараһан «Девушка из камеры №25» гэһэн уран һайханай кинокартина дотор эсэгэ оронoo хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ Крымэй партизануудай дайшалхы габьяа үргэнөөр харуулагдаһан байна. Фильмын героиня Зоя Рухадзе гэгшын ролиие Тбилисиин политехническэ институдай студентка Манана Мдивани түрүүшынхеэ наадаба. Бусад рольнуудтань Михаил Жиров, Юрий Сорокин, Валентин Зубков, Станислав Чекан, Светлана Коновалова гэгшэд наадаһан байна.

«НИНА». Нимэ гаршагтай уран һайханай фильм февраль һарада республикын ажалшадта харуулагдахаар абтаба. Фильмын гол герой Нина Соснина Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ партизануудай бүлэгые ударидажа, фашис эзэмдэгшэдтэ горитойхон хохидол ушаруулһан, тэдэниие айлгадаг, һүрдөөдэгшье байһан. Залуу патриодой ролиие Заньковецкиин нэрэмжэтэ Львовско академическэ театрай актриса Ирина Заводская шадамар бэрхээр наадажа, кинодо орогшодые баясуулаа.

Александр Довженкын нэрэмжэтэ киностудида зохёогдожо гараһан тус фильмын бусад рольнуудтань Валерий Зубарев, Иван Дмитриев, Олег Михайлов болон бусад артистнууд наадана.

ОРОНОЙМНАЙ КИНОСТУДИНУУДТА: «Мосфильмын» киностудиин «Луч» нэгэдэлэй коллектив үргэн экрантай, үнгэтэ шэнэ фильм буулгажа дүүргэхэ болобо. Максим Горькиин «Егор Булычев и другие» гэһэн зүжэгэй сценариие залуу режиссер Сергей Соловьев бэшэжэ, Леонид Калашников кинодо буулгажа эхилээ.

«Белорусь фильмын» киностуди драматург Н. Фигуровский, режиссер Н. Калинин гэгшэдэй «Рудобельская республика» гэһэн фильм буулгажа дүүргэбэ. Тус фильм дотор Рудобелка тосхондо Совет засагай тогтоһон түрүүшын жэлнүүдтэ нютагай ажалшадай интервентнүүдтэй яажа тэмсэһэн тухай хэлэгдэнэ.

«Ленфильмын» киностудиин хүдэлмэришэд «Черные сухари» гэһэн уран һайханай фильмые буулгажа дүүргэбэ.

В. И. Ленинэй үүсхэл оролдолгын ашаар революци хэжэ эхилһэн Германиин таряашадта талха ашаһан тусхай эшелон эльгээгдэһэн байгаа. Мүн үлэн хооһэн 1918 ондо Москва хотын комсомолшуудай немец хүдэлмэрилэгшэдтэ өөһэдынгөө туһаламжа үзүүлһэн тухай дээрэ нэрлэгдэһэн фильм дотор һонирхолтойгоор харуулагдана. Тус фильм ГДР-эй кинематографистнуудтай суг экран дээрэ буулгагдаһан байна.

Тэрэшэлэн «Там, где твой дом», «С неба на землю в бой», «Прощальный матч Яшина», «Десант дружбы» болон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулагдаһан хроникально-документальна, научно-популярна фильмүүд энэ һарада республикын ажалшадта харуулагдахаар абтаад, хүдөө нютагуудай соёлой ордон, клубуудта эльгээгдэжэ эхилбэ.

Манай корр.

ЭМ ДОМ ЗУБӨӨР ХЭРЭГЛЭГТЫ

Эм дом хадаа медицинскэ наукын шухалын шухала зэбсэг болоно гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Зүбөөр хэрэглэхын тула эм домые таарамжатай зохид газарта хадагалдаг, тусхай заабари дүүргэдэг байха.

Юумэ мэдэхэгүй багашуулай наада хэжэ байһаар бэеэ хорлоһон ушар али олон дайралдадаг. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, ехэшүүл абаһан эмээ зүгэлхысэ хаяад хаана хадагалхаяа мартажархина.

Бодото болоһон нэгэ ушар дээрэ тогтохо дуран хүрэгдэнэ. Гурбатайхан басаган Н. эмэгэйнгээ удаг «витамин» амталжа үзэхэеэ оролдобо ха. Диван дээрэ гаража, таг дээрэ орхиһон хайрсагхан соoһоонь шагта эм абажа, дуратайханаар амталжа оробо. Нэгэ хэды болоод, эмэгэйдээ ошожо, эмынь ууһан тушаагаа мэдүүлбэ. Ухаа алдажа сошоһон хүгшэн һү шудхажа ороо. Энэнь туһа бэшэ, тодхор болоо бшуу. Юуб гэхэдэ, ууһан эмынь һүөөр даруулхадань, түргөөр хайлажа, шуһандань нэбтэржэ эхилээ бшуу. Басаганай тамир улам муудаба. Ядахадаа түргэн туһаламжын машина дуудаха баатай болоо. Гэбэшье хойнотошоһон байгаа. Басагахание абарха арга болоогүй.

Энэ жэшээ баримта юу гэршэлнэб гэхэдэ, багахан алдуу дээрэһээ боложо, хүнэй ами наһан тон аюултай байдалда орожо болоно бшуу.

Докторой зүбшөөл үгыгөөр эм хэрэглэжэ болохогүй. Иимэ эмшэлгэһээ туһа үрэ гарахагүйнь эли ааб даа.

Айл бүхэн хадагалдаг аптечкэтэй байха ёһотой. Гараа отолжорхиходоо гү, али ямар нэгэн багахан гэмтэлгэдэ ороходоо, йод марганцовко гү, али сэдьхэлэй хүндэ сохилтодо дайрагдабал, валерианово дуһал хэрэгтэй болодог. Докторой зүбшэлгүйгөөр хэрэглэжэ боломо эмэй эдэ зүйлнүүд аптечкэ соо байха ёһотой.

Гадна саг соогоо хэрэглэгдэнгүй, үни заяанай байһан элдэб эм хэбтэжэ байдаг. Тиимэһээ хирэ хирэ болоод лэ гэрэй эзэн тэдэниие хаяха зэргэтэй юм.

Удаан саг соо хадагалагдаһан эм наранай гэрэлһээ, шииг нойтонһоо, агаарһаа, микробуудһаа гутажа, шанар шэнжэеэ гээжэ болодог. Шанараа гээхэһээ гадна, хүнэй бэе махабадта хоро хүргэжэ болодог.

Эм домой гутахагүйнь тула, агаар орохогүй юумэн соо хэжэ хадагалха хэрэгтэй. Ви... йодисто калий, новокаи... мэтэ эмүүд наранһаа ... гээжэ гутадаг. Тан эмүү... нойтонһоо ехэ түргэн ... гарана. Наранай элшэһээ ... нойтонһоо боложо, хоро... эмүүд бии юм. Уһанда ... жа эһээһэн гү, али домой... тай ургамалнуудһаа бэлд... уһан эмүүд түргөөр гута...

Пеницилинээр бэлдэгд... удаан болодоггүй. 3-4 хо... хада, 50 процент шанара... Спиртээр бэлдэгдэһэн эм... саг соо хадагалаанда бай... дэн жэлэй туршада яда... байха юм. Гансал бүтүү ... амһартыень таглаха ... Спирт соо хэжэ буйлуу... 3—4 жэл болоһон удааг... да муу байхаяа ядахагүй.

Анхан байһан үнгэ ... ондоо болоһон, үнэр ... дом хэзээдэшье хэрэглэ... хогүй.

Хоро шара ехэтэй, хү... махабадта түргэн саг соо үзүүлдэг эм домуудые хо... галжа байгты!

Н. МАНГУРК...
Буряадай научно-... мацевтическэ бүл... түрүү...

Хөөрхэн соггой багашуул
Урган дэбжэнэл иимээр
Хүүгэдэймнай хонгёо энеэдэн
Ханхинажал байг лэ элбэгээр.

М. СУТУРИНАЙ фотоэтюд.

ТҮНХЭНЭЙ АЙМАГҺАА...

ШЭНЭ АПТЕКЭ

Хэрэн тосхондо баригдажа, һаяхан ашаглалгада үгтэбэ. Хуушандаа һаруул, уужам энэ байшан соо эм домой байха шэнэ витринэ, тагууд табигданхай. Аптекын хүдэлмэрилэгшэ Любовь Семенихина городойхидол мэтэ шэл хаалгын саана һуугаад, онгоошхоорнь рецептэнүүдые абажа, эм үгэжэ байдаг болобо.

ҺУРАГШАД МАЛШАДТА АЙЛШАЛНА

Жэмһэгэй дунда һургуулиин 10-дахи «б» классай һурагшад Саянай совхозой Түбэй фермын һаалишад болон мал адуулагшадта һаяхан айлшалба. Энэ классай һурагша Антон Дармаевай уласхоорондын байдал тухай һонирхолтой лекци уншаһанай һүүлдэ Дора Петруева совхозой болон аймагай ажалшадай үнгэрэгшэ жэлдэ түйлаһан ажалай амжалта тухай хөөрэжэ үгэбэ. Удаань комсомолшууд багахан концерт харуулаа.

Тиихэдэ Зүүн-Мүрэнэй 8 жэлэй һургуулиин наймадахи классайхид Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Хүлэрэй фермэдэ ошожо, концерт харуулхаһаа гадна, 40 тонно шэбхэ сабшалан дээрэ гаргаһан, малшадай ажалай дүнгүүдээр «Сахилгаан» хуудаһа гаргалсаһан байха юм. Тус һургуулиин һурагшад һарадаа хоёр дахин фермэдэ ерэжэ, малшадта туһалжа байха гэһэн уялга абанхай. Харин багшанарынь суббото бүхэндэ ерэжэ, лекци уншаха байна.

«БУРЯАД ОРОНОО МАГТАНАБДИ»

гэһэн уран зохёолой үдэшэ Горхоной дунда һургуулида үнгэргэгдөө. Энэ үдэшые ород хэлэнэй багша Антонида Ендоновна Опонтеева ахалагша классай һурагшадта бэлдүүлээ юм. Эндэ залуу поэт, буряад хэлэнэй багша Борис Сыренов хабаадалсажа, шүлэг уншаһан байна.

АЖАЛАЙ ШАН

Туранай совхозой Хойто-Голой отделенидэ Жүгдэр Дамняновна Донитовае танихагүй хүн байхагүй. Ажалша энэ эхэнэр хорёод жэлэй туршада ниитын мал харууһална. Үнгэрһэн жэл даалгагдаһан үнеэн бүриһөө түл абажа, эхэеэ хүхэдэг тугал бүхэнэй шэгнүүр нэмээжэ, мал адуулагшадай хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа. Энэ амжалтынгаа түлөө Ж. Д. Донитова 60 килограмм шэгнүүртэй тугал 25 түхэриг мүнгэ шантайгаар нэмэлтэ түлбэри болгон совхозһоо абаба.

Энэл отделениин Эшүүнтэ гэжэ газарта байрладаг малшан коммунист Доржо Дайндaнович Санжеев мүн баһа түлжүүлһэн тугалнуудайнгаа нэгыень нэмэлтэ түлбэридэ абаба.

Түрүү малшад мүнөө табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые дүүргэнгөө шэнэ түл абажа, түлжүүлжэ байна.

«АЛТАН ХООЛОС»

гэжэ дамжуулгын шан Украинын болон Кубаниин таряашадай жэшээгээр Түнхэнэй аймагта түрүүшынхеэ баталан абтажа, үндэр ургаса ургуулһан ажахыда жэл бүри үгтэхэ болоо. 1971 оной дүнгөөр хүдөө ажахын түрүүшүүлэй аймагай зүблөөн дээрэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо энэ шан 300 түхэригтэйгөөр олгогдоо.

Тус ажахы горитойхон таряалангайнгаа үертэ абтаһаншье мүртэ бүхыдэнь 45 мянган центнер орооһо хуряажа абаа гэхэ гү, али урда жэлэйхиһээ 15 мянган центнерээр үлүүе абаһан байна. Гектарай 15,5 центнер орооһо ургуулһан Шанаагай отделениин таряашад илангаяа һайнаар ажаллажа гараа. «Комета» гэжэ сортын шэниисэ зарим таряалан дээрэһээ гектарай 27-гоод центнер ургаса үгэһэн байна. Энэ хадаа Н. Саргаев, С. Мурдонов, А. Марактаев, Ш. Байшников болон бусад механизаторнуудай аша габьяа мүн.

Алтан шара, аржагар хоолосоор шэмэглэгдэһэн энэ үнэтэ шан абахадаа, колхозой түрүүлэгшэ Аркадий Степанович Иринчеев табан жэлэй хоёрдохи жэлдэшье энэ шангаа алдахагүйн түлөө оролдохобди гэжэ хэлэбэ.

ХАХАД ЖЭЛЭЙНГЭЭ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭБЭ

Мяха гүрэндэ худалдаха талаар Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ. 125 толгой эбэртэ бодо мал Тоёо гэжэ газарта шахаад, тушааһаниинь 366 центнер татаһан байна. Тиихэдэ 86 толгойнь дундаһаа дээгүүр тарган гэжэ сэгнэгдээ.

Мал шахалгын баазада хүдэлдэг мал адуулагшад Гарма Намсараевич Манзарханов, Василий Данжеев болон Доржо Андренов гэгшэд мүнөө 230 толгой залуу малай шэнэ гүүртэ тушаажа абаба.

КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУД — ТҮРҮҮ ЗАЛУУШУУЛ

Февралиин 4-дэ болохоёо байгаа комсомолой аймагай конференциин делегадуудаар колхоз, совхозуудай, предприяти, эмхи зургаануудай эрхим түрүү хүбүүд, басагад һунгагданхай. Тэрэ тоодо «Восточные Саяны» колхозой Галбайн хониной фермэ дээрэ дүрбэн жэл хүдэлжэ байһан Сэрэн-Ханда Халхуева ороно. Энэ басаган нёдондо 100 эхэ хонин бүриһөө 88 хурьга түлжүүлжэ абаһан юм. Оройдоол хорёодтой байбашье, Сэрэн-Ханда коммунис ажалай ударник, аймагай Соведэй депутат боложо үрдинхэй.

Мүнөө Сэрэн-Ханда ахалагша хонишон болоод, 310 хониинһоо зуугаад хурьга абаад байна.

Гол эхэ гахай бүхэнһөө 17-гоод поршоонхо абаһан Саянай совхозой гахайшан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Санжай Сагалуева, шахалгын үедэ даажа абаһан малайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ 1104 граммаар нэмээһэн, «Аймагай чемпион — мал адуулагша» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, «Сибиряк» колхозой малшан Владимир Попов, 1971 ондо үнеэн бүриһөө 2029 литр һү һааһан «Маяк» колхозой Нина Асламова болон бусад ажалай түрүүшүүл конференцидэ ерэхэ болонхой.

Л. ТАПХАЕВ.

ХИЛЫН ГААНАҺАА
ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

Хүршэ оронуудта хүртөөлсэхэ аргатай

КАИР. (ТАСС). Асуанай ехэ хаалтын баригдажа дүүрэхэтэй хамта, Египет орон доторoo уһалалгын ехэ ехэ проектнүүдые бэелүүлхэһээ гадна, мүн хүршэнэртөө уһа хүртөөжэ шадаха байна.

Нубариин каналһаа эхи абаһан ехэ соргын туһаламжаар Ливиие Нил мүрэнэй уһаар хангаха тухай хэлсээн Египет Ливи хоёрой хоорондо баталагдаа.

Дурсагдаһан проектнь 2 метр диаметртэй ехэ сорго 1000 шахуу километртэ татаха, энэ зайда бүлэлгын хэдэн станцинуудые тодхохоор хараална. Иимэ соргын татагдажа дүүрэхэдэнь, Ливи уухаар уһа абаха, тэрэшэлэн 100 мянган феддан газараа уһалхын тула Нил мүрэнэй уһа хэрэглэхэ аргатай болохо юм.

Хархис үгэсэлгэ

ЛОНДОН. (ТАСС). Урда-Африкын Республика һаяар Англиһаа элдэб янзын зэбсэгүүдые, тэрэ тоодо ракетнэ зэбсэгүүдые, далайн-сэрэгэйнь хүсэнүүдтэ хэрэглэгдэхэ электронно аппаратура худалдан абаха һанаатай гэжэ «Санди телеграф» газетэ мэдээсэнэ. Англиин правительствын ба Форстерой хархис засагай хоорондо баталагдаха шэнэ хэлсээн 2 миллион үлүүтэй фунт стерлингын хэмжээтэй ашаг олзо Англиин монополинуудта олгохо юм. Энэ асуудал үнэндөө шиидхэгдэнхэй, ойрын һарануудта тиимэ хэлсээн баталагдахаар хүлеэгдэнэ гэжэ тус газетэ бэшэнэ. Тэрэшэлэн далайн авиациин «Нимрод» гэжэ самолеуудые, далайн-сэрэгэй шухала эсминецүүд ба ондоо судна нуудые Урда Африка худалдан абаха хүсэлтэй гэжэ «Санди телеграф» тэмдэглэнэ.

Француузуудай эрилтэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Вьетнамда эсэргүү США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулга дары болюулха эрилтэ табижа 2000 эрэгтэй, эмэгтэй францууд Сент-Этьенэй үйлсэнүүдээр дабшаба. 1000 шахуу хүн Гренобль хотодо болоһон жагсаалда хабаадаба. Индохитадта эсэргүү США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгые буруушааһан ехэ жагсаал Бордо хотодо мүн лэ болоо.

ЕХЭ ҺОНИРХОЛ ҮҮСХЭБЭ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Американ наймааша Д. Дорт Советскэ Союзда гурбан һарын турша соо аяншалһан тухай хөөрэхэдөө, танай орон дотор олон юумэ хаража ехээр һонирхооб гэжэ «Ю. С. Ньюс энд Уорлд рипорт» журналда бэшэбэ.

«Ороной бүхы районуудта хэгдэжэ байдаг барилгын асари ехэ дэлисэ хэмжээн» американ наймаашание һонирхуулһан байна.

Тэрэшэлэн гэр байрын түлөө һарын түлбэриин 10—12 түхэригһөө дээшэ гарадаггүй ушар, медицинын туһаламжа ба һуралсалай түлөөһэгүй байдаг ушар американецуудые ехээр гайхуулдаг гэжэ тэрэ бэшэнэ.

Совет хүнүүдэй соёл болбосорол тухай хөөрэхэ зуураа, театрнууд болон киногой ехээр хүндэлэгдэдэг, һонирхогдодог тухай Дорт иигэжэ бэшэнэ: «зүжэгүүдэй эрхим шанар, тэдэниие хүн зоной олоороо харадаг байһаниинь бидэниие ехээр гайхуулаа».

Совет хүнүүд обшественынгоо үг зорилгодо этигэдэг, хүсэл эрмэлзэлыемнай гүрэн бодото дээрэнь бэелүүлхэ гээд гүн ехээр этигэдэг юм байна гэжэ Дорт бэшэнэ.

Зэбсэглэлгээ улам түргэдхэнэ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Дэлхэй дээрэхи шахардуу байдалай гуламтануудые үлөөхын, ехэ бэрхэшээлдэ ороод байһан американ экономикые бүри тухашаруулхын хажуугаар, зэбсэглэлгээ США улам түргэдхэхөөр хараална. Конгрессэй зүбшэн хэлсэлгэдэ оборонын министр М. Лэйрдын табиһан, пентагоной жэл бүриин элидхэл дээрэ хэлэгдэһые гэршэлнэ. Тэрэ элидхэл доторнь дайн сэрэгэй талаар үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүд сэгнэгдэһэн, финансын 1972—1973 онуудтахи правительствын программа найруулагдаһан байна.

Пентагон ерэхэ финансын жэлдэ бюджетнэ һомололгын түхэлтэй угаа ехэ мүнгэ—83,4 миллиард доллар эринэ. Элидхэл бэшэгшэд «Бусадай об дараха стратеги» гэдэгые найруулна. Тэрэнь Холбоото Штадуудай зэбсэгүүдые шэнэдхэхэ, ядерна хүсэ сугларуулха ябадал далдалха зорилготой. «Далай дээрэ байдаг» ракетнэ зэбсэгүүдые гол болгоһон стратегическэ ядерна хүсэндэ зорюулагдаха гаргашануудые финансын 1973 ондо бүри ехэ болгохо, ракетэтэй тэмсэхэ «Сейфгард» гэдэг түхеэрэлгэнүүдые саашадаа улам үргэдхэхэ, стратегическэ бомбардировщигуудые бүтээхэ, тэрэшэлэн шэнэдхэн һэльбэхэ һанаатай.

Пентагон хадаа буу зэбсэгүүдые түхеэрхэ ябадал улам түргэдхэхэ, шахардуу байдал һүжэрөөхэ хараа бодолоо «совет аюул» тухай худал үгэ хүүрээр далдалха һэдэлгэ гаргана.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Анджела Дэвисые сүүдлэхээр бэлдэжэ байһан ябадал буруушаалгын ехэ митинг, жагсаал Калифорни штадай Сан-Хосе хотодо болобо. Американ эзэрхэг зоригто коммунистка тушаа засагаархидай худал хуурмагаар бэлдэһэн «хэрэг» эндэ даб дээрэ соносогдожо байнхай юм. «Анджелэдэ эрхэ сүлөө!», «Үнэн зүбөөр хандаха эрилтэ табинабди!», «Политическэ хэрэгээр хаагдаһан хүнүүдые сүлөөлхэ!», «Расистнуудые сүүдлэхэ!» — гэһэн лозунгнуудые бариһан 600 гаран хүн, А. Дэвисые сүлөөлүүлхын түлөө тэмсэгшэд Сан-Хосе хотын сүүдэй байшангай дэргэдэ зарлагдаһан митингдэ сугларaa.

ТОКИО. (ТАСС). Японой Компартиин ба бусад демократическа эмхинүүдэй үүсхэлээр зарлагдаһан, дай буруушаадаг олон мянган ажалшадай митинг февралиин 15-да болобо. Энэнь «Индохитадай тэмсэн бодогшо арадуудые дэмжэебди!», «Япон-американ аюулгүйн договорые болюулха!» гэһэн уряануудтайгаар үнгэрөө.

Митингдэ хабаадагшад Токиогой үйлсэнүүдээр колонно-колонноороо жагсан дабшаба.

ДЕЛИ. (ТАСС). Зүүн-Бенгалида пакистан сэрэгүүдэй мүрдэлгэ хюдалга хэжэ байха үеэр зугадажа, Индидэ саг зуура хоргодохо баатай болоһон 10 миллион хүнүүдһээ мүнөө оройдоо 1600 мянган хүн Индидэ үлөөд байна. Бусад зугадагшад барандаа Бангладешэйнгээ Арадай Республикада бусанхай.

ДЕЛИ. (ТАСС). Индиин далайн-сэрэгэй хүсэнүүд Читтагонгын далайн-сэрэгэй баазые Бангладешэй Арадай Республикын ВМС-эй түлөөлэгшэдтэ хуулита ёһоор дамжуулба. Урда тээнь Пакистанай далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй хэрэглэдэг байһан энэ бааза Индостанай хахад арад дээрэхи һаяын хёмороной үедэ Индиин ВМС-подразделенинүүдээр эзэлэгдэһэн юм. Индиин ВМС бүхы сэрэгүүдээ байгша оной мартын 25 хүрэтэр Бангладешһээ гаргаха гэһэн правительствынгаа шиидхэбэриин, үндэһөөр, өөрынгөө подразделенинүүдые Индиин баазануудта бусаажа эхилээ.

Суданай вице-президент тушаалһаа бууба

ХАРТУМ. (ТАСС). Судан... вице-президент ба оборо... министр Халед Хасан Аб... тушаалһаа буугаа. Оборо... министрэй уялгануудые пре... дент Нимейри өөртөө да... абаба.

КАИР. (ТАСС). Египе... гадаадын хэрэгүүдэй мини... Мурат Галеб Хартум оше... «Аль-Ахрам» газетын мэдэ... һэнэй ёһоор, Мурат Галеб ... данай вице-президент Аббас... тушаалһаа гараһантай да... рамдуулан президент Садат... эльгээһэн яаралтай бэшэг... президент Нимейридэ дамжу... ха ёһотой юм ха. Судан... национальна нэгэдэл сахи... тула шадагдаха бүхы юумэ... хээр Египедэй бэлэн байһан... хайда тэрэ бэшэг доторнь ... лэгдэнэ.

Университедүүд бэрхэтэй байда...

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). США-гай гүрэнэй бюджедэй ходол... гарзатай байдаг болоһон... уламжалан, ороной олохон ... дэ һургуулинууд мүнгэнэй ... лаар хэсүү бэрхэтэй байда... оронхой. Залуу мэргэжэлтэ... бэлдэхэ хэрэгтэ зорюулагда... федеральна һомололгые пра... тельствын зүгһөө эрид хор... һонһоонь шалтагаалан, Аме... кын университедүүд ба колледж... нүүд алмалта хэхэ яарал... хэмжээнүүдые абаха баатай ... лоно. Мичиганай универси... Огайо штадай универси... Колорадска университет, Ил... нойско университет, Айова ш... дай университет гэхэ мэ... орон доторхи мэдээжэ дэ... һургуулинууд «бүһээ шан... ха» ушартай болонхой. Жэш... лэн хэлэбэл, нэгэдэхи курс... студентнэрые абалга хизаар... на, һуралсалай олохон прог... мануудые хороохо гү, али ... болюулна.

Гэхэ зуура, зарим һургу... нууд энэ мэтын хэмжээнүү... туһаламжаар «шахардуу б... жедүүдээ» саг зуура дэмж... шье, дүүргэжэ гарагшадые ... дэлмэреэр хангаха хабагүй ... даг гэжэ «Нью-Йорк тай... тэмдэглэнэ. Дээдэ һургуули... хүнүүдыешье ажалаар ханга... бэрхэтэй болоо. Ороной дэ... һургуулинуудай хэрэглэжэ... зорюулагдадаг һомололгые ф... деральна правительствын ... мэегээгүй сагтань, олохон ... луу мэргэжэлтэд һургуули... дые дүүргэмсээрээ хүдэлм... гүйшүүлэй зэргэдэ ороһоо... доо оно мүргүй гэжэ мэргэж... тэд тоолоно.

Час соо 300 гаран километр ябаха

ПАРИЖ. (ТАСС). Франциин фирмэнүүд час соо 300 гаран километр гүйхэ турбопоезд бүтээжэ дүүргээ. Арбан жэлэй үнгэрхэдэ, тэрэнь Париж Ли... хоёрой хоорондохи түмэр зам... линеэр дабшаха экспрессүүд... түһөөтэй, Францидахи түр... шын онсо түргэн поезд боло...

Турбопоездые туршалга ма... соо эхилхэ.

УРДА ВЬЕТНАМ. Арадай сүлөөрүүлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд дайсадтаа шанга сохилто үгэжэл байһаар.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Арадай сүлөөрүүлгын армиин сэрэгшэд дайшалхы позицидаа.
ТАСС-ай фотохронико.

ПРАВДА-БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Эгээл шухала, гол түлэбынь» — түрүү бэшэг. Хүдөө ажахын шэнжэлэл. «Социалис мүрысөөнэй алхам» — подборко. ТАСС-ай һүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Директор юундэ һанаагаа зобооб?» — А. Пинскерэй корреспонденци. «Хүгжэжэ байһан оронууд ба Пекинэй ехэ уласай үндэһэ яһа баримталдаг үзэл» Г. Санжиев, Е. Залкинд гэгшэдэй статья. «Фермын эзэн» — Ю. Коркиной очерк. Партийна хронико.

Гурбадахи хуудаһанда: «Загарайгаархид айлшадаа угтана» — Р. Макальскаягай корреспонденци. АПН-эй материал.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: хилын саанаһаа. «Раймонда» — Н. Хантаевай рецензи.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха. Байгал шадар зарим газарнуудта бага зэргэ саһан орохо. Баруун хойноһоо секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Температура Хорины, Мухар-Шэбэрэй, мүн хойто аймагуудта 17—22, бэшэ газарнуудта 12—17, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 24—26, үдэртөө 15—17 градус хүйтэн байха. Февралиин 18—19-дэ республика доторнай үүлэтэйшэг байха, февралиин 18-да урда аймагуудаар, мүн Байгал шадар бага зэргэ саһан орохо. Температура һүниндөө 26—31, хойто аймагуудта, Ахын, Түнхэнэй, Захааминай аймагуудта 31—36, үдэртөө 14—19, хойто аймагуудта 19—24 градус хүйтэрхөөр ха.

СЭНХИР ЭКРАН

«ОРБИТЫН» ПРОГРАММА:
18.30 — орон доторхи һонин. 18.45 — «Товарищ песня» гэһэн дамжуулга. 19.35 — «Здоровье» гэһэн научно-популярна программа. 20.05 — М. Анчаровай «День за днем» гэһэн теле-зүжэг. «Февралиин 18, четверг» гэһэн бүлэгынь харуулагдаха. 21.20 — «Полевая почта «Подвиг» гэһэн дамжуулга. 21.50 — «Эфир соо «Залуушуул» гэһэн дамжуулга. 24.00 — «Время» гэһэн һүүлэй һонинной программа.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефо...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Л... 35. Телефоны: редактор... 54-54, приемная — 54-93, ... редактора — 68-08, зам. ре... тора — 62-62, ответ. секре... — 50-52, зам. ответ. секре... — 36-76, отделы: парт... жизни — 60-91, сельского ... зяйства — 64-36, 63-86, про... ганды и агитации — 56-23, ... мышленности и строитель... — 61-35, советского строит... ства и быта — 69-58, куль... и школ — 60-21, писем и ... селькоров — 67-81, информ... — 34-05, общественная ... ная — 56-62, машинное бюро... 57-63, фотолаборатория ... 33-61.

Н-02316. Заказ №